

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101007/B/2021/36122163739761668

**NELEGÁLNE AKTIVITY V SLOVENSKOM
BANKOVOM SEKTORE**

Bakalárska práca

2021

Matúš Kysel

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

NELEGÁLNE AKTIVITY V SLOVENSKOM
BANKOVOM SEKTORE

Bakalárska práca

Študijný program: Financie, bankovníctvo a investovanie

Študijný odbor: Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiace pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií

Vedúci záverečnej práce: Ing. Marko Dávid Vateha

Bratislava 2021

Matúš Kysel

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že celú bakalársku prácu na tému „Nelegálne aktivity v slovenskom bankovom sektore“ som vypracoval samostatne, a to s použitím literatúry uvedenej v priloženom zozname.

V Bratislave dňa

.....

Matúš Kysel

POĎAKOVANIE

Chcem sa poďakovať vedúcemu práce Ing. Markovi Dávidovi Vatehovi, za cenné rady, odbornú pomoc a konzultácie, ktoré mi poskytol pri vypracovaní bakalárskej práce.

V Bratislave dňa

.....

Matúš Kysel

ABSTRAKT

KYSEL, Matúš: *Nelegálne aktivity v slovenskom bankovom sektore*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra bankovníctva a medzinárodných financií. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Marko Dávid Vateha. – Bratislava: NHF EU, 2021, 51 s.

Cieľom záverečnej práce je analyzovať vybrané kauzy nelegálnych aktivít v bankovom sektore na Slovensku. Na analýzu boli vybraté tri veľké medializované kauzy v histórii slovenského bankovníctva. Prvou kauzou bola kauza Horizont Slovakia, a.s. a BMG Invest s.r.o., druhou bola kauza Filip Rybanič a porušenie bankového tajomstva a poslednou treťou bola kauza Devín banka, ktoré predstavujú objekt skúmania v našej bakalárskej práci. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje tri grafy a jednu tabuľku. Prvá kapitola je venovaná teoretickému vymedzeniu skúmanej problematiky doma a v zahraničí. V druhej kapitole sa charakterizujú ciele práce, metodika práce a metódy skúmania. Záverečná kapitola sa zaoberá analýzou vybraných káz nelegálnych aktivít v bankovom sektore, ďalej analýzou štatistík kriminality ministerstva vnútra a v záver kapitoly prináša návrhy na riešenie problému nelegálnych aktivít v slovenskom bankovom sektore, v ktorých sme sa zamerali na návrhy v oblasti prevencie a sankcií.

Kľúčové slová: bankovníctvo, nelegálne aktivity, podvod, sprenevera, regulácia, dohľad.

ABSTRACT

KYSEL, Matúš. *Illegal activities in the Slovak banking sector*. – University of Economy in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Banking and International Finance. – lead chief of bachelor: Ing. Marko Dávid Vateha. – Bratislava: NHF EU, 2021, 51 p.

The goal of the bachelor thesis is to analyze selected cases of illegal activities in the banking sector in Slovakia. Three publicized cases in the history of Slovak banking were selected for analysis. The first case was the case of Horizont Slovakia, a.s. and BMG Invest s.r.o., the second was the case of Filip Rybanič and the violation of bank secrecy and the last third was the case of Devín bank, which represent the object of research in our bachelor's thesis. The thesis is divided into three chapters. It contains three graphs and one table. The first chapter is devoted to the theoretical definition of the researched issues at home and abroad. The second chapter characterizes the objectives of the thesis, thesis methodology and research methods. The final chapter deals with the analysis of selected cases of illegal activities in the banking sector, analysis of crime statistics of the Ministry of the Interior and concludes with proposals to address the problem of illegal activities in the Slovak banking sector, focusing on proposals in prevention and sanctions.

Key words: banking, illegal activities, fraud, embezzlement, regulation, supervision.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ.....	10
1.1 Bankovníctvo a banková sústava	10
1.1.1 Centrálna banka	13
1.1.2 Komerčné banky	15
1.2 Bankové činnosti.....	16
1.3 Regulácia a dohľad nad finančným trhom	17
1.4 Nelegálne aktivity v bankovom sektore.....	23
2 CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA.....	27
3 ANALÝZA VYBRANÝCH NELEGÁLNYCH AKTIVÍT V BANKOVOM SEKTORE NA SLOVENSKU.....	29
3.1 Kauza Horizont Slovakia, a. s. a BMG Invest, s. r. o.	29
3.2 Porušenie bankového tajomstva – Filip Rybanič.....	34
3.3 Kauza Devín banka	38
3.4 Štatistiky kriminality ministerstva vnútra	41
3.4.1 Skrátenie dane a daňových poplatkov § 276-279.....	42
3.4.2 Podvod, úverový podvod, subvenčný podvod, poisťovací podvod.....	43
3.5 Návrhy riešenia problému	44
ZÁVER	46
POUŽITÁ LITERATÚRA	48

ÚVOD

Spoločnosť v dnešnej dobe je založená na kapitalistickom princípe fungovania, čo so sebou prináša mnoho zjavných výhod. Takýmito výhodami môžu byť maximálna efektívnosť využitia zdrojov, sloboda podnikania, konkurenčné vytlačenie zle fungujúcich podnikov z trhu či motivácia k silným inováciám vo všetkých oblastiach a s tým spojená snaha o dosahovanie maximálneho zisku. Takéto možnosti so sebou prinášajú aj podstatné riziká, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou na zisk orientovanej spoločnosti a prenášajú sa pomocou nelegálnych aktivít v bankovom sektore.

Bankový sektor poskytuje široké spektrum služieb rôznym ekonomickým subjektom. Na základe existencie veľkého množstva, ako domácich, tak aj zahraničných bankových subjektov dochádza k obrovskej konkurencii, ktorá častokrát vyvrcholí tým, že nie všetky aktivity v tomto finančnom sektore sú transparentné a v medziach zákona. V poslednej dobe došlo k značnej sofistikácii a s tým súvisiacemu aj ťažšiemu odhaleniu procesov, ktoré sa nachádzajú minimálne na hrane právnych noriem. Základom týchto nelegálnych činností je motivácia čo najrýchlejšieho zbohatnutia, výraznej úspory, či získania inej nespravodlivej výhody na úkor iného ekonomicky činného subjektu.

Bakalárska práca je zameraná na a jej hlavným cieľom je analýza vybraných kauz nelegálnych aktivít v bankovom sektore na Slovensku. Na analýzu boli vybrané tri kauzy nelegálnych aktivít na Slovensku. Prvou kauzou bola kauza Horizont Slovakia, a. s. a BMG Invest s.r.o., druhou bola kauza Filip Rybanič a porušenie bankového tajomstva a poslednou treťou bola kauza Devín banka.

Prvá kapitola je zameraná na vymedzenie teoretických pojmov, ktoré je potrebné charakterizovať a preskúmať, vzhľadom na fakt, že v analytickej časti práce sme pracovali s danými pojmami. Definovali sme pojmy ako bankovníctvo, bankový systém, centrálna banka, komerčné banky, činnosti banky, história bankovníctva a nelegálne aktivity v bankovom sektore.

Druhá kapitola je zameraná na ciele práce, metodiku práce a použité metódy pri tvorbe bakalárskej práce. Použitými metódami boli analógia, analýza, syntéza, komparácia, indukcia a dedukcia. Nevyhnutnými predpokladmi na vytvorenie bakalárskej práce boli logické myslenie a kreativita.

V tretej kapitole sme analyzovali vybrané kauzy nelegálnych aktivít v bankovom sektore, ďalej sme sa zamerali na analýzu štatistík kriminality ministerstva vnútra a v závere kapitoly sme priniesli návrhy na riešenie problému nelegálnych aktivít v bankovom sektore, v ktorých sme sa zamerali na návrhy v oblasti prevencie a sankcií.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

V tejto kapitole sme sa zamerali na teoretické východiská pre nelegálne aktivity v bankovom sektore na Slovensku. Definovali sme pojmy ako bankovníctvo, banková sústava, centrálna banka, komerčné banky, činnosti banky, história bankovníctva a nelegálne aktivity v bankovom sektore. Dané pojmy bolo nevyhnutné so osvojiť pre vytvorenie analytickej časti a záverov práce.

1.1 Bankovníctvo a banková sústava

Banky a banková sústava sú nevyhnutnou súčasťou každej ekonomiky, kde sa priamo podieľajú na jej rozvoji. Kyjac tvrdí, že bankovníctvo pomáha hospodárskemu rastu krajiny. Na území SR sa bankovníctvo začalo rozvíjať v trhových podmienkach začiatkom 90-tych rokov. V tomto období zaznamenalo nielen významné kvantitatívne zmeny, ale aj zmeny kvalitatívne. Banková sústava je na Slovensku od roku 1990 dvojstupňová. V hierarchii slovenských bánk je Národná banka Slovenska v dvojstupňovej bankovej sústave na 1. stupni, pričom na rozdiel od ostatných komerčných bánk, ktoré predstavujú 2. stupeň bankovej sústavy, plní úlohy a ciele, ktoré jej vyplývajú priamo zo zákona.¹

Bankový systém predstavuje systém vzťahov a inštitúcií a pravidiel medzi bankovými a nebankovými subjektami v ekonomike, kde usporiadanie bankového systému je vymedzené politickým a historickými rôznymi aspektami, ako sú napríklad historické a politické aspekty, zvyklosti, tradície, či ekonomické špecifiká každej krajiny. Bankový systém je súčasťou celkového národohospodárskeho systému krajiny a predstavuje tak najdôležitejšiu časť finančného systému.²

Legislatívny rámec bankového sektora v SR upravuje Zákon NR SR č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iného rieši aj vzťahy, ktoré súvisia so vznikom, organizáciou, riadením, podnikaním a zánikom bánk so sídlom na území SR, a tiež niektoré vzťahy ktoré súvisia s pôsobením zahraničných bánk na území SR. Tento zákon upravuje aj otázky regulácie, kontroly bánk, pobočiek zahraničných bánk a iných subjektov s cieľom bezpečného fungovania bankového systému. Tento zákon tiež definuje

¹ KYJAC, P. *Zhodnotenie vývoja bankového sektora na Slovensku od roku 1993*. Bratislava : Národná banka Slovenska. 2013, 232 s.

² BELÁS, J. a kol. *Finanční trhy, bankovníctví, pojišťovnictví*. Žilina : GEORG. 2013. 162 s.

banku „právnickou osobou so sídlom na území Slovenskej republiky založená ako akciová spoločnosť, ktorá prijíma vklady a poskytuje úvery a ktorá má na výkon týchto činností udelené bankové povolenie.“³ Odlišná právna forma banky je zakázaná. Banka môže realizovať aj ďalšie činnosti, ktoré ale musí mať zapísané v bankovom povolení, sú to napríklad poskytovanie investičných služieb, platobných služieb a vedľajších služieb podľa osobitného zákona a pod.⁴

Základnú úlohu bánk predstavuje finančné sprostredkovanie. Toto sprostredkovanie znamená, že banky spájajú ľudí, ktorí vlastnia aktuálne nespotrebované peniaze s ľuďmi, ktorí peniaze nemajú a potrebujú ich na rozličné účely. Základnou funkciou bánk je zhromažďovanie úspor, ich premena na investície, zabezpečenie mechanizmu platobného styku, či poskytovanie finančných služieb. Cieľom komerčných bánk je dosahovanie zisku.⁵

Banková sústava je hlavnou podmnožinou finančného systému tvoriaceho neoddeliteľnú súčasť ekonomiky, ktorej súčasťou je súhrn bánk, ktoré pôsobia v istom teritóriu, ich vzájomných väzieb a väzieb s okolím vymedzeným okruhom inštitúcií, ktoré sú zahrnuté do bankového sektora.⁶

Podobnú definíciu ako Štrachon publikuje aj Bačová, ktorá tvrdí, že bankový systém predstavuje súhrn všetkých bánk pôsobiacich v danej krajine. Ďalej tvrdí, že tento systém predstavuje aj usporiadanie vzťahov medzi nimi a vzťahov medzi nimi a okolím. Prístup v tomto smere podľa nej nie je jednotný, a preto je možné sa stretnúť s dvojakým prístupom:⁷

- v užšom zmysle bankový systém zahŕňa iba inštitúcie, ktoré sú bankami podľa príslušného zákona (Zákon NR SR č. 483/2001 Z. z. o bankách),
- v širšom zmysle bankový systém, okrem inštitúcií ktoré sú bankami podľa príslušného zákona, zahŕňa aj niektoré ďalšie finančné inštitúcie (Burza cenných papierov, Transacty Slovakia a. s. a pod.).

Príslušnosť regulatívnych opatrení usmerňujúcich činnosť bánk spôsobili, že sa objavujú finančné inštitúcie nebankového charakteru, ktoré síce nie sú bankovými

³ Zákon NR SR č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení neskorších predpisov

⁴ SEDLÁKOVÁ, S. – VALOVSKÁ, Z. *Základy bankovníctva a poisťovníctva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2013, 19 s.

⁵ HORBULÁK, Z. *Finančné dejiny Európy: História peňažníctva, bankovníctva a zdanenia*. Bratislava : Wolters Kluwer. 2015. 131 s.

⁶ ŠTARCHOŇ, P. *Bankový marketing: Princípy a špecifiká*. Praha : Wolters Kluwer. 2017. 11 s.

⁷ BAČOVÁ, M. *Základy bankovníctva*. Bratislava : EKONÓM. 2013, 27 s.

inštitúciami, no poskytujú isté bankové produkty.⁸ Najčastejšou príčinou daného javu býva snaha vyhnúť sa prísnyim regulačným pravidlám, ktoré sa vzťahujú na banky.⁹

Z hľadiska organizácie a spôsobu usporiadania vzťahov medzi bankovými inštitúciami v danej ekonomike rozlišujeme:¹⁰

- jednostupňový bankový systém (centralizovaný),
- dvojstupňový bankový systém (decentralizovaný).

Jednostupňová banková sústava – bez osobitého článku plniaceho makroekonomické menové funkcie centrálnou bankou, ktorá je spojená s počiatočným vývojom bankovníctva.¹¹

Dvojstupňová banková sústava – charakteristická pre trhové ekonomiky a jej vznik je mnohokrát podmienený politickými zmenami. Vyznačuje sa vymedzením funkcií a pôsobením bankových subjektov v rámci systému a vytvára sa oddelené centrálné a obchodné bankovníctvo.¹²

V jednostupňovom bankovom systéme vykonáva všetky operácie centrálna banka. Okrem centrálnej banky môžu pôsobiť aj iné banky, ale:¹³

- tie sú špecializované na vopred vymedzený veľmi úzky rozsah bankových činností alebo na vymedzené sektory či oblasti,
- sú celkom závislé od rozhodnutia centrálnej banky – nie sú podnikateľské subjekty a ich rozhodovacie právomoci sú veľmi obmedzené.

Banková sústava SR je dvojstupňová. Prvím stupňom je tvorený NBS, ktorá stanovuje menovú politiku, vydáva bankovky a mince, koordinuje platobný styk a zúčtovanie bánk, riadi peňažný obeh, vykonáva dozor nad bankovými činnosťami a v rozsahu určenom zákonom, stará sa o bezpečné fungovanie a rozvoj bankového systému. Druhým stupňom bankovej sústavy sú komerčné banky, ktoré predstavujú ekonomický subjekt – PO so sídlom na území SR, ktorá je založená ako akciová spoločnosť alebo štátny peňažný ústav

⁸ SEDLÁKOVÁ, S. – VALOVSKÁ, Z. *Základy bankovníctva a poisťovníctva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2013, 19 s.

⁹ BAČOVÁ, M. *Základy bankovníctva*. Bratislava : EKONÓM. 2013, 27 s.

¹⁰ SEDLÁKOVÁ, S. – VALOVSKÁ, Z. *Základy bankovníctva a poisťovníctva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2013, 19 s.

¹¹ ŠTARCHOŇ, P. *Bankový marketing: Princípy a špecifiká*. Praha : Wolters Kluwer. 2017. 12 s.

¹² SEDLÁKOVÁ, S. – VALOVSKÁ, Z. *Základy bankovníctva a poisťovníctva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2013, 21 s.

¹³ BAČOVÁ, M. *Základy bankovníctva*. Bratislava : EKONÓM. 2013, 27 s.

prijímajúci vklady od verejnosti, poskytujúci úvery a majúci povolenie od NBS pôsobiť ako banka.¹⁴

1.1.1 Centrálna banka

V súčasnom období hrajú centrálny banky (CB) významnú úlohu vo finančnom systéme jednotlivých krajín, prípadne v integračných celkoch ako môže byť eurozóna. Spôsob založenia centrálnej banky môže byť rôznorodý.¹⁵

CB zastáva zvláštne miesto v bankovom systéme, ktoré je vymedzené a definované jej cieľom, postavením a funkciami v ekonomike. Cieľom CB je vnútorná a vonkajšia stabilita meny a nie dosahovanie zisku. Postavenie CB v trhovej ekonomike je výrazne stanovené mierou jej nezávislosti. Pokiaľ má CB dosiahnuť svoje ciele v menovej politike, tak musí byť nezávislá, čo znamená, že jej rozhodnutie musí byť autonómne a neovplyvňované inými subjektmi, ktoré by mohli ohroziť taktiku alebo stratégiu menovej politiky, ktorú banka uskutočňuje.¹⁶

CB v trhovej ekonomike plní nasledovné základné funkcie:¹⁷

- je emisnou bankou, ktorá zo zákona má výsadne právo vydávať na území svojej krajiny hotovostné peniaze (bankovky a mince),
- je vrcholným subjektom menovej politiky, určuje a uskutočňuje menovú politiku,
- je bankou bánk, pôsobí ako banka pre ostatné komerčné banky, ktorým okrem iného poskytuje úvery,
- je bankou pre štát, vedie účty štátneho rozpočtu, spravuje štátny dlh,
- je reprezentantom štátu v menovej oblasti, zabezpečuje vzťahy s centrálnymi bankami iných krajín a s medzinárodnými finančnými inštitúciami,
- zabezpečuje správu devízových rezerv a ovplyvňuje menový kurz,
- vykonáva dohľad nad činnosťou komerčných bánk a pobočiek zahraničných bánk, resp. dozor nad činnosťou aj ďalších finančných inštitúcií (obchodníci s cennými papiermi, poisťovne).

¹⁴ ŠTARCHOŇ, P. *Bankový marketing: Princípy a špecifiká*. Praha : Wolters Kluwer. 2017. 12 s.

¹⁵ SALIN, P. *Makroekonómia*. Bratislava : Elita. 1993, 95 – 96 s.

¹⁶ BELÁS, J. a kol. *Finanční trhy, bankovníctví, pojišťovnictví*. Žilina : GEORG. 2013. 170 - 171 s.

¹⁷ LISÝ, J. a kol. *Ekonomía v novej ekonomike*. Bratislava : Iura Edition, 2005. 419 s.

CB vykonáva prevažne emisiu peňazí a riadi peňažný obeh s ďalšími úlohami, ktoré ju posúvajú do centra celej bankovej sústavy. Centrálné banky sú charakteristické 3 definičnými znakmi:¹⁸

1. majú emisný monopol – výsadné právo emisií hotovostných bankoviek, poprípade aj mincí na danom území,
2. vykonávajú monetárnu politiku – regulácia množstva peňazí v ekonomike s hlavným cieľom podporovať menovú stabilitu,
3. regulujú bankový systém – stanovenie základných povinností a pravidiel činnosti obchodných a ďalších bánk, ktoré pôsobia na danom území.

Centrálnou bankou Slovenskej republiky je Národná banka Slovenska (NBS), čo deklaruje Ústava Slovenskej republiky v čl. 56, kde sa tvrdí, že: „*Národná banka Slovenska je nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky. Národná banka Slovenska môže v rámci svojej pôsobnosti vydávať všeobecne záväzné právne predpisy, ak je na to splnomocnená zákonom. Najvyšším riadiacim orgánom Národnej banky Slovenska je Banková rada Národnej banky Slovenska.*“¹⁹

NBS bola zriadená zákonom č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska ako nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky. V súčasnosti je NBS súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk a je aj súčasťou eurosystému ako systému centrálného bankovníctva eurozóny v rámci Európskeho systému centrálnych bánk. NBS je PO so sídlom v hlavnom meste Bratislava, ktorá sa nezapisuje do obchodného registra. V rozsahu svojej pôsobnosti vydáva všeobecne záväzné právne predpisy, všeobecne záväzné právne predpisy NBS, vedie konania a vydáva rozhodnutia. V majetkovoprávnych vzťahoch pri nakladaní s vlastným majetkom má postavenie podnikateľa.²⁰

Hlavným cieľom NBS je hlavne zabezpečovanie cenovej stability, čím prispieva k dosiahnutiu udržateľného a neinflačného ekonomického rastu štátu, ako aj k rastu úrovne zamestnanosti. Medzi hlavné úlohy NBS patrí:²¹

- podieľanie sa na spoločnej menovej politike, ktorú určuje Európska centrálna banka (ECB),

¹⁸ ŠTARCHOŇ, P. *Bankový marketing: Princípy a špecifiká*. Praha : Wolters Kluwer. 2017. 12 s.

¹⁹ 460/1992 Zb. v aktuálnom znení.

²⁰ BAČOVÁ, M. *Základy bankovníctva*. Bratislava : EKONÓM. 2013, 34 - 35 s.

²¹ SEDLÁKOVÁ, S. – VALOVSKÁ, Z. *Základy bankovníctva a poisťovníctva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. 2013, 35 - 36 s.

- vydávanie eurobankoviek a euromincí podľa osobitných predpisov, ktoré sú platné v eurozóne pre vydávanie eurobankoviek a euromincí,
- podporovanie plynulého fungovania platobných systémov a zúčtovacích systémov,
- riadenie, koordinovanie a zabezpečovanie peňažného obehu, platobného styku, ale aj zúčtovávanie dát platobného styku,
- udržiavanie devízových rezerv, to znamená, že disponuje s nimi a realizuje devízové operácie, pričom odo dňa zavedenia eura pri realizovaní operácií v rámci Eurosystemu postupuje podľa osobitných predpisov, ktoré sú platné pre operácie Eurosystemu,
- vykonávanie dohľadu nad finančnými inštitúciami a trhmi, čím prispieva k bezpečnému a zdravému fungovaniu finančného trhu v záujme udržiavania dôveryhodnosti finančného trhu, ochrany klientov, rešpektovania pravidiel a pod.
- zabezpečovanie vzťahov s finančnými inštitúciami v zahraničí, NBS konzultuje svoje zámery aj s inými CB a spolu riešia vzájomné problémy v oblasti cien, platobného styku a hodnôt, ďalej NBS zastupuje SR na rokovaníach v Medzinárodnom menovom fonde a v Európskej banke pre obnovu a rozvoj,
- zverejňovanie informácií a správ o činnosti, to znamená, že predkladá správy o menovom vývoji, správy o zmenách menovej politiky.

1.1.2 Komerčné banky

V odborných publikáciách sú uvedené rôzne definície komerčnej banky (KB), ktoré sú zamerané na rozdielne aspekty činnosti KB. Rose tvrdí, že banky sú najdôležitejšie finančné inštitúcie v ekonomike, ktoré prijímajú vklady a poskytujú úvery a ponúkajú najširšiu škálu služieb zo všetkých finančných inštitúcií.²²

Polouček definuje KB prioritne vo vzťahu k realizovaným aktivitám a sektoru, v ktorom uskutočňuje svoje obchody s klientami. Jednoduché vymedzenie bánk vychádza z toho, že banky predstavujú finančné inštitúcie prijímajúce depozit a poskytujúce úver²³

Niektorí autori definujú banku ako podnik, ktorý má svoje špecifické znaky. Napríklad Polidar definuje komerčnú banku ako podnik, ktorý obchoduje s presne špecifikovanými komoditami. Ďalej tvrdí, že banky predstavujú podniky, ktoré od verejnosti

²² ROSE, P. S. *Commercial bank management*. New York : The McGraw – Hill Companies. 2002, 3 – 4 s.

²³ POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. Praha : C. H. Beck. 2008. 14 s.

nakupujú peniaze vo formách vkladov, a takto získané peniaze ďalej investujú formou pôžičiek.²⁴

Dvořák tiež definuje banky ako podniky, ktoré majú ale v porovnaní s podnikmi v iných odvetviach ekonomiky špecifické rysy prejavujúce sa v ich postavení a v celkovom význame v ekonomike. Na činnosť bánk sa spravidla vzťahujú aj odlišné pravidlá ako pri všeobecnej úprave podnikania, no hlavný cieľ činnosti banky je rovnaký ako pri akomkoľvek inom podniku.²⁵

KB je determinovaná ako druh finančného sprostredkovateľa, ktorého hlavnou činnosťou je sprostredkovanie pohybu finančných prostriedkov medzi jednotlivými ekonomickými subjektami. Toto sprostredkovanie je založené hlavne na tom, že banky prijímajú vklady a z nich na vlastný účet poskytujú úvery. Vymedzenie banky je spravidla zakotvené v špeciálnom zákone o bankách.²⁶ Podobný pohľad na banku ako Dvořák prezentuje aj Synek, ktorí tvrdí, že banku je možné definovať ako špecifický druh podniku, ktorý má s podnikmi v iných odvetviach základný cieľ svojej činnosti, ktorým je zisk, pretože aj banka ako podnikateľský subjekt musí fungovať na ziskovom princípe. Na druhej strane banky vykazujú rad špecifických znakov, ktoré vyplývajú z povahy bankovej činnosti. Špecifické postavenie bánk sa potom prejavuje aj v špecifickom ekonomickom a legislatívnom prostredí, v ktorom banky realizujú svoju činnosť. Banky podliehajú omnoho vyšším reguláciám ako iné podniky, a to z dôvodu zabezpečenia stability bankového systému a ochrany drobných klientov bánk. KB predstavuje podnik ako každý iný a cieľom jeho podnikania je zisk a dlhodobé prežitie v hospodárskej súťaži. Je to otvorený dynamický a cieľavedome riadený systém.²⁷

1.2 Bankové činnosti

Zákon bankám ukladá postupovať obozretne pri výkone svojej činnosti (§ 27 zákona o bankách). V tejto súvislosti je bankám predpísaných viacero požiadaviek, ktoré sa týkajú organizácie a riadenia banky a aj podnikania banky. Predpokladov na ich dosiahnutie sa týka už posudzovania žiadosti o udelenie bankového povolenia (§ 7, § 8 Zákona o bankách v znení zákona č. 132/2013 Z. z.) a ich dodržiavanie pri výkone bankových činností je predmetom dohľadu, ktorý vykonáva NBS (§ 6 ods. 1, ods. 2 Zákona o bankách v znení

²⁴ POLIDAR, V. *Management bank a bankovních obchodu*. Praha : Express. 1999. 15 s.

²⁵ REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha : Management Press. 2008. 117 s.

²⁶ BELÁS, J. a kol. *Finanční trhy, bankovníctví, pojišťovnictví*. Žilina : GEORG. 2013. 229 s.

²⁷ SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. Praha : C. H. Beck. 2006. 298 s.

zákona č. 644/2006 Z. z.). Právnych požiadaviek na podnikanie bánk je viacero a ony samé a aj nedostatky v ich dodržiavaní, môžu byť rôznej závažnosti (§ 50 ods. 1 Zákona o bankách).²⁸

Dohľad nad činnosťou bánk je zložkou dohľadu nad finančným trhom, organizačne integrovaným v pôsobnosti NBS (§ 1 ods. 1 zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom, § 2 ods. 3, § 36 zákona č. 566/1992 Zb. v znení zákona č. 519/2005 Z. z.), vrátane dohľadu v oblasti ochrany finančných spotrebiteľov (§ 1 ods. 2, ods. 3 písm. c zákona č. 747/2004 Z. z. v znení zákona č. 373/2014 Z. z.). NBS je ako príslušný vnútroštátny orgán zúčastneného členského štátu zložkou jednotného mechanizmu dohľadu, ktorý je vykonávaný nad bankami a ako taká, podľa významu dohliadaných osôb buď vykonáva priamy dohľad nad nimi sama, alebo poskytuje spoluprácu ECB pri ňou vykonávanom priamom dohľade, a zároveň ako vnútroštátny orgán dohľadu nad finančným trhom v členskom štáte je NBS zložkou Európskeho systému finančného dohľadu a plní voči iným účastníkom a ECB úlohy, ktoré z toho vyplývajú (§ 1 ods. 3 písm. h) zákona č. 747/2014 Z. z. v znení zákona č. 737/2014 Z. z., obdobne tak už v § 1 ods. 3 písm. e) zákona č. 747/2004 v znení zákona č. 394/2011 Z. z., čl. 3 nariadenia č. 1024/2013, čl. 1 – 3 nariadenia č. 1092/2010, čl. 1 a 2 nariadenia č. 1093/2010).²⁹

Bankový dohľad zahŕňa zistenie skutočného stavu dohliadaných záležitostí v činnosti banky (§ 6 ods. 2 Zákona o bankách, § 2 ods. 1 zákona č. 747/2004 Z. z.), jeho posúdenie podľa požiadaviek, ktoré sú ustanovené zákonom alebo na základe zákona a podmienok určených v rozhodnutí podľa zákona a pri ich nedodržiavaní oprávnenie uložiť nápravné opatrenie alebo pokutu (§ 50 ods. 1 Zákona o bankách, § 1 ods. 3 písm. a) bod 2 zákona č. 747/2004 Z. z.).³⁰

1.3 Regulácia a dohľad nad finančným trhom

Optimálne riadenie kapitálu a likvidity je založené na množstve investičných a strategických rozhodnutí v oblasti riadenia finančných rizík a riadenia štruktúry aktív a pasív. Vkladatelia a veritelia zvyčajne nedisponujú takými informáciami, ktoré ovplyvňujú investičné a strategické rozhodnutia vo vnútri banky. Získavanie a prístup k informáciám môže byť pre vkladateľov nákladný, čoho výsledkom je prirodzene menší záujem

²⁸ PECENĚ, P. – MELIŠ, R. *Bankové právo záväzkové*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. 28 - 29 s.

²⁹ Tamtiež, 29 - 30 s.

³⁰ Tamtiež, 30 s.

podrobnejšie monitorovať finančné zdravie banky. Predmet činnosti banky v zmysle finančného sprostredkovateľa je výrazne odlišný od spôsobu podnikania iných podnikateľských subjektov. Tento odlišný charakter podnikania bánk je hlavným dôvodom vstupu štátu do tohto sektora formou regulácie bankových činností. Medzi hlavné ciele regulácie finančných inštitúcií je možné považovať makroekonomické ciele v zmysle zabezpečenia bezpečného fungovania finančného trhu ako celku, ako aj mikroekonomické ciele v zmysle zachovania dôveryhodnosti finančných inštitúcií v kontexte ochrany klientov. Vo všeobecnosti je možné reguláciu definovať ako proces nastavenia minimálnych pravidiel a zadefinovania základných princípov pre riadenie finančných rizík vo finančných inštitúciách, pre výkon dohľadu zo strany orgánov dohľadu ako aj pre postupy rezolúcie v prípade ohrozenia stability finančnej inštitúcie. Cieľom regulácie je stabilizovať finančný systém ako celok pomocou zabezpečenia fungovania bankového sektora a zabezpečenia ochrany investorov pred vznikom neočakávaných strát. Bazilejský výbor, Rada pre finančnú stabilitu a skupina predstaviteľov z krajín G20 tvoria odborné diskusné fórum, ktoré historicky formovalo a stále formuje celkový rámec regulácie. Európska komisia ako člen tejto odbornej skupiny reformuje rámec regulácie legislatívnym procesom na európskej úrovni do právnych noriem a zavádza tak tieto pravidlá do finančnej praxe. Kontrolu dodržiavania pravidiel a princípov vykonáva príslušný orgán dohľadu, respektíve centrálna banka v danej krajine. Primárnym cieľom orgánov dohľadu je prispievať k stabilite bankového sektora hlavne z hľadiska finančných rizík, ktoré banky podstupujú pri investičných rozhodnutiach a podnikateľských aktivitách. Mechanizmus dohľadu má za úlohu zabezpečiť kontinuálne udržiavania primeranosti vlastných zdrojov vzhľadom k podstupovaným rizikám tak, aby bola dosiahnutá stabilita finančného trhu, ako na národnej úrovni, tak aj na úrovni európskej.³¹

Za účelom presného vymedzenia pojmu finančno-právneho inštitútu – regulácie a dohľadu nad finančným trhom je potrebné definovať predmet právnej úpravy daného inštitútu. Predmetom finančno-právneho inštitútu regulácie a dohľadu nad činnosťou subjektov finančného trhu sú spoločensko-ekonomické vzťahy, ktoré upravujú príslušné právne normy. Vznikajú v procese finančnej činnosti štátu v súvislosti s reguláciou, monitoringom, dohľadom a sankciováním subjektov finančného trhu.³²

³¹ SIVÁK, R. a kol. *Riziko vo financiách a v bankovníctve*. Bratislava : SPRINT 2, s. r. o., 2018. 341 - 342 s.

³² SIDAK, M. a kol. *Finančné právo*. Bratislava : C. H. Beck, 2012. 11s.

Všetky z uvedených rozličných oblastí sú spojené hlavným cieľom, ktorým je zabezpečenie fungovania finančného trhu a zabezpečenie práv subjektov finančného trhu. Finančno-právny inštitút regulácie a dohľadu nad činnosťou subjektov finančného trhu je postavený na metódach právnej regulácie finančno-právnych vzťahov, ktorými sú prikazovacia metóda, metóda koordinácie a metóda odporúčania. Úlohy inštitútu regulácie a dohľadu nad činnosťou subjektov finančného trhu sa zabezpečujú pomocou funkcií, medzi ktoré napríklad patria regulatívna funkcia, represívna funkcia, stabilizačná, ochranná a stimulačná funkcia a pod. Finančno-právny inštitút regulácie a dohľadu nad činnosťou subjektov finančného trhu predstavuje súhrn právnych noriem upravujúce spoločenské vzťahy, ktoré vznikajú v procese finančnej činnosti štátu v súvislosti s reguláciou, monitoringom, dohľadom a sankciovaním subjektov finančného trhu.³³

Reguláciu činností subjektov finančného trhu na národnej úrovni realizujú:³⁴

- NBS, ktorá prispieva k stabilite finančného systému ako celku, ako aj k bezpečnému a zdravému fungovaniu finančného trhu v záujme udržiavania dôveryhodnosti finančného trhu, ochrany klientov a rešpektovania pravidiel hospodárskej súťaže.
- Ministerstvo financií SR, ktoré predstavuje orgán zodpovedný za reguláciu finančného trhu a ktoré je podľa zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činností vlády a organizácii ústrednej štátnej správy, ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť financií.
- Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré reguluje oblasť dôchodkového sporenia.

Cieľom dohľadu nad finančným trhom je prispievať k stabilite finančného trhu ako celku, ako aj k bezpečnému a zdravému fungovaniu finančného trhu v záujme udržiavania dôveryhodnosti finančného trhu, ochrany finančných spotrebiteľov a iných klientov na finančnom trhu a rešpektovania pravidiel hospodárskej súťaže. Národná banka Slovenska pri dohľade nad dohliadanými subjektmi:³⁵

- ustanovuje pravidlá obozretného podnikania a ďalšie požiadavky na podnikanie dohliadaných subjektov,

³³ SIDAK, M. a kol. *Regulácia a dohľad nad činnosťou subjektov finančného trhu*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014. 12 s.

³⁴ Tamtiež, 14 s.

³⁵ NBS. *Dohľad* [online].

- dohliada na dodržiavanie ustanovení príslušných zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov v rámci národnej legislatívy, ako aj na dodržiavanie ustanovení právne záväzných aktov Európskej únie,
- vedie konania, udeľuje povolenia, licencie, súhlasy a predchádzajúce súhlasy, ukladá sankcie a opatrenia na nápravu,
- vydáva iné rozhodnutia, stanoviská, metodické usmernenia a odporúčania súvisiace s dohľadom nad finančným trhom,
- vykonáva dohľad na mieste a dohľad na diaľku nad dohliadanými subjektmi.

Fond ochrany vkladov bol zriadený zákonom NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Do obchodného registra bol zapísaný ako PO. Fond nie je štátnym fondom a nie je financovaný zo štátneho rozpočtu. Fond je zo zákona poverený zabezpečením a výkonom činností, ktoré súvisia s ochranou vkladov FO a zákonom vymedzených PO, uložených v bankách a pobočkách zahraničných bánk, ktoré sú účastníkmi systému ochrany vkladov v SR, a to hlavne:³⁶

- sústreďovanie finančných príspevkov od bánk a pobočiek zahraničných bánk do Fondu a nakladanie s týmito finančnými príspevkami,
- poskytovanie náhrad za nedostupné vklady v bankách a v pobočkách zahraničných bánk v rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom o ochrane vkladov a Všeobecnými podmienkami vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady.

Fond vykonáva aj činnosti spojené so správou peňažných prostriedkov Národného fondu pre riešenie krízových situácií podľa zákona č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov a podľa zákona č. 118/1996 Z. z. Účastníkmi systému ochrany vkladov v SR podľa zákona o ochrane vkladov sú banky a pobočky zahraničných bánk na území SR. Povinnosť zúčastniť sa na ochrane vkladov vzniká banke alebo pobočke zahraničnej banky dňom prijatia prvého zákonom chráneného vkladu, ak to zákon o ochrane vkladov neustanovuje inak.³⁷

Právnu reguláciu činností subjektov finančného trhu realizujú aj inštitúcie EÚ, ako sú napríklad ECB, Európsky orgán pre bankovníctvo, Európsky orgán pre poisťovníctvo

³⁶ FOVSR. *Fond ochrany vkladov* [online].

³⁷ Tamtiež.

a zamestnanecké dôchodkové sporenie, Európsky výbor pre systémové riziká, Európsky orgán pre cenné papiere a pod. Ich cieľom je realizovať maximálnu harmonizáciu právnej úpravy v tejto oblasti v EÚ a keď sa nejedná o výnimočnú kompetenciu orgánov a inštitúcií EÚ.³⁸

Právnu reguláciu činností subjektov finančného trhu realizujú aj medzinárodné inštitúcie a organizácie a to:³⁹

- Rada pre finančnú stabilitu,
- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj,
- Bazilejský výbor pre bankový dohľad,
- Finančná akčná pracovná skupina proti praniu špinavých peňazí a pod.

Európsky systém finančného dohľadu (ESFS) vznikol 1. 1. 2011 ako odpoveď na finančnú krízu, ktorá vypukla v roku 2008. Cieľom tohto nového modelu dohľadu nad európskymi finančnými inštitúciami a trhmi je posilniť spoluprácu v oblasti dohľadu na európskej úrovni ako aj všeobecnú finančnú stabilitu v EÚ. ESFS sa skladá z orgánov ako Európsky výbor pre systémové riziká, Európsky orgán pre bankovníctvo, Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov, Európsky orgán pre cenné papiere a trhy, Spoločný výbor európskych orgánov dohľadu a príslušné orgány alebo orgány dohľadu v členských štátoch. Základom ESFS je výkon dohľadu na makroprudenciálnej úrovni, výkon dohľadu nad obozretným podnikaním finančných inštitúcií a úplná harmonizácia v oblasti regulácie podnikania subjektov finančného trhu. Spoločný výbor európskych orgánov dohľadu navyše zaisťuje medzisektorovú konzistentnosť v oblasti finančných konglomerátov, účtovníctva a auditu, analýzy rizík, opatrení proti praniu špinavých peňazí, retailových investičných produktov, ako aj vzájomnú spoluprácu a výmenu informácií medzi jednotlivými orgánmi.⁴⁰

Banková únia je dôležitým krokom smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii. V rámci bankovej únie sa v zúčastnených krajinách konzistentným spôsobom uplatňujú pravidlá EÚ, ktoré sa týkajú činnosti bánk. Nové postupy a nástroje prijímania rozhodnutí prispievajú k vytvoreniu transparentnejšieho, jednotného a bezpečnejšieho trhu pre banky. Potreba vytvoriť bankovú úniu vznikla počas finančnej krízy z roku 2008 a následnej krízy

³⁸ SIDAK, M. a kol. *Regulácia a dohľad nad činnosťou subjektov finančného trhu*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014. 14 - 15 s.

³⁹ Tamtiež, 15 s.

⁴⁰ NBS. *Európsky systém finančného dohľadu* [online].

štátneho dlhu. Ukázalo sa, že najmä v menovej únii, akou je eurozóna, sa môžu problémy spôsobené úzkym prepojením medzi financiami sektora verejnej správy a bankovým sektorom jednoducho preniesť cez hranice krajín a spôsobiť finančné ťažkosti v ďalších krajinách EÚ. Banková únia sa opiera o dva piliere, ktorých základom je súbor pravidiel platiacich pre všetky krajiny EÚ:⁴¹

- *Jednotný mechanizmus dohľadu* je nový systém bankového dohľadu v Európe. Zahŕňa ECB a vnútroštátne orgány dohľadu zúčastnených krajín.
- *Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií* - hlavným účelom je zabezpečiť efektívne riešenie krízových situácií zlyhávajúcich bánk s minimálnymi nákladmi pre daňových poplatníkov a reálnu ekonomiku. Jednotná rada pre riešenie krízových situácií zabezpečí pružné rozhodovacie postupy, vďaka ktorým bude možné krízovú situáciu banky vyriešiť v priebehu niekoľkých dní. ECB ako orgán dohľadu bude zohrávať dôležitú úlohu v procese rozhodovania o hrozbe bezprostredného alebo pravdepodobného zlyhania banky.

Bazilejský výbor pre bankový dohľad v dôsledku finančnej krízy vytvoril súbor opatrení pod názvom Bazilej III2. Dané opatrenia sú zamerané na celkovú reformu bankového sektora s cieľom posilniť dohľad a riadenie, krízový manažment a transparentnosť finančných inštitúcií, schopnosť bánk absorbovať ďalšie možné šoky, a tak znížiť alebo eliminovať riziko vzniku ďalších finančných kríz. Oblasť bankovej regulácie bola v rámci EÚ v období pred Bazilejom III jednotne upravená v smerniciach 2006/48/ES3 a 2006/49/ES4 (CRD) v znení smerníc 2009/111/ES (tzv. CRD II) a 2010/76/EÚ (CRD III). Opatrenia prijaté pod názvom Bazilej III prevzala Európska komisia a pripravila v poradí štvrtú etapu legislatívnych úprav bankovej regulácie, ktorá bola prijatá ako nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 575/2013 z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti a o zmene nariadenia EÚ č. 648/20125 tzv. CRR a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES6. Nariadenie CRR a smernica CRD IV tvoria spoločne rozsiahly balík, ktorý zásadným spôsobom zmenil legislatívu v oblasti bankovej regulácie. Oba legislatívne texty spoločne obsahujú aj globálne dohodnuté aspekty, ktoré sa týkajú

⁴¹ ECB. *Banková únia* [online].

kapitálu úverových inštitúcií a likvidity vypracované Bazilejským výborom pre bankový dohľad pod názvom Bazilej III, a zároveň harmonizujú ustanovenia platnej legislatívy v rámci EÚ.⁴²

1.4 Nelegálne aktivity v bankovom sektore

Jedným z dôležitých orgánov činných v oblasti prevencie kriminality je ministerstvo vnútra SR. K prevencii kriminality je potrebné pristupovať v kontexte prevencie aj iných sociálno-patologických javov. Odbor komunikácie a prevencie ministerstva vnútra okrem iného aj:⁴³

- rozpracováva koncepciu prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v pôsobnosti ministerstva,
- zabezpečuje koordináciu postupov útvarov ministerstva a organizačných celkov prezídia Policajného zboru pri plnení úloh v oblasti prevencie kriminality vyplývajúcich pre ministerstvo zo záverov rokovaní štátnych orgánov Slovenskej republiky, z rozhodnutí ministra a z uznesení Rady vlády Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality,
- pripravuje podklady z oblasti prevencie kriminality k vystúpeniam prezidenta na rôznych odborných spoločenských a slávnostných podujatiach.

Do nelegálnych aktivít sú zaradené *sprenevery, lúpeže, krádeže, podvody, korupcie, a pod.* Časť nelegálnych aktivít predstavuje aj insider trading a pranie špinavých peňazí. Keďže slovenský kapitálový trh nie je veľký, danú problematiku neupravuje samostatný zákon ale je vložená do už jestvujúcich zákonov. Pojem insider trading v Slovenskej republike upravuje zákon č.566/2001, v ktorom sú definované základné pojmy ako dôverná informácia, osoby prichádzajúce do styku s dôvernou informáciou, povinnosť mlčanlivosti a zákon č.429/2002.⁴⁴

§134⁴⁵ o cenných papieroch uvádza, že povinnosť mlčanlivosti majú členovia štatutárnych a dozorných orgánov, zamestnanci, prokuristi, likvidátori, správcovia konkurznej podstaty, ako aj ďalšie osoby podieľajúce sa na činnosti obchodníka s cennými

⁴² ORAVEC, P. *Transpozícia CRR/CRD IV a národné oprávnenia* [online].

⁴³ MVSR. *Prevencia kriminality* [online].

⁴⁴ MVSR. *Záverečná správa z národného hodnotenia rizika legalizácie príjmov z trestnej činnosti financovania terorizmu v podmienkach Slovenskej republiky* [online].

⁴⁵ Zákon č. 566/2001 Z. z., Zákon o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch)

papiermi, zahraničného obchodníka s cennými papiermi, centrálného deponitára, burzy cenných papierov sú povinné zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli na základe svojho postavenia alebo pri plnení svojich pracovných povinností a ktoré majú význam pre vývoj finančného trhu alebo sa dotýkajú záujmov jeho jednotlivých účastníkov. Táto povinnosť trvá aj po skončení pracovného pomeru. V paragrafe je ďalej uvedené, že za porušenie mlčanlivosti sa nepovažuje napr. informácia, ktorá je poskytnutá na účely výkonu dohľadu, na trestného konania, daňového konania apod.⁴⁶

§17 zákona o burzách uvádza, že „*Fyzické osoby, ktoré sú členmi orgánov burzy, členmi orgánov členov burzy, zamestnancami burzy a zamestnancami členov burzy, sú povinné zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli na základe svojho postavenia alebo pri plnení svojich pracovných povinností a ktoré majú význam pre vývoj finančného trhu alebo sa dotýkajú záujmov účastníkov burzových obchodov.*“⁴⁷

Ďalšou časťou ochrany pred nelegálnymi praktikami je aj boj proti praniu špinavých peňazí. V Slovenskej republike bola zákonom č. 367/2000 Z. z. prijatá nová filozofia, ktorá upravuje práva a povinnosti PO a FO pri predchádzaní legalizácii príjmov z trestnej činnosti a pri jej odhaľovaní. Postihovanie týchto konaní bolo ponechané na právne normy, ktoré sa otázkou postihovania môžu zaoberať, teda na Trestný zákon a Trestný poriadok. Dodatočne sa zákon ukázal ako nedostatočný a bol nahradený zákonom č. 297/2008 Z. z., ktorý plne implementoval Smernicu 2005/60/ES. Vstupom do Eurozóny vznikla potreba zákon novelizovať, ktorá bola prevedená zákonom č. 445/2008 Z. z. účinným od 1. januára 2009. Presadzovanie zákona prebieha prostredníctvom NBS v spolupráci s Ministerstvom vnútra SR so Spravodajskou jednotkou finančnej polície. Finančná spravodajská jednotka plní úlohy centrálnej národnej jednotky v oblasti predchádzania a odhaľovania legalizácie a financovania terorizmu. Úlohy Finančnej spravodajskej jednotky sú vyhradené v piatej časti zákona. Vzhľadom na prepojenie finančných trhov je v zákone vymedzená spolupráca Finančnej spravodajskej jednotky s:⁴⁸

- s príslušnými orgánmi členských štátov a Európskou komisiou, Radou Európskej únie a Sekretariátom Rady Európskej únie, najmä pri výmene a preverovaní

⁴⁶ Zákon č. 566/2001 Z. z. Zákon o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch)

⁴⁷ Zákon č. 429/2002 Z. z. Zákon o burze cenných papierov

⁴⁸ MVS SR. *Záverečná správa z národného hodnotenia rizika legalizácie príjmov z trestnej činnosti financovania terorizmu v podmienkach Slovenskej republiky* [online].

informácií potrebných pri predchádzaní a odhaľovaní legalizácie a financovania terorizmu,

- s orgánmi ostatných štátov v rozsahu a za podmienok ustanovených v medzinárodnej zmluve, ktorou je Slovenská republika viazaná, alebo na základe princípu nezmluvnej vzájomnosti,
- aj s medzinárodnými organizáciami, ktoré pôsobia v oblasti predchádzania a odhaľovania legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

Súčasťou boja proti praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu je Finančná akčná skupina ako medzinárodne uznávané zoskupenie krajín, ktoré vytvárajú spoločnú politiku a spolupracuje s ostatnými inštitúciami v tejto oblasti. Podľa údajov dostupných na webovej stránke MV SR sa činnosť Finančnej akčnej skupiny týka oblasti:⁴⁹

- monitorovania vývoja a implementácie opatrení a následného hodnotenia,
- posudzovania trendov, techník, metód, protiopatrení a premietania do odporúčaní,
- napomáhania pri osvojovaní a implementácii odporúčaní nečlenským štátom.

Cieľom existencie tejto skupiny je posilnenie medzinárodnej ochrany finančného systému, poskytnutie nástrojov a opatrení na boj proti finančnej kriminalite, proti finančnej podpore zbraní hromadného ničenia a proti korupcii. Napriek tomu, že Slovenská republika nie je členom Finančnej akčnej skupiny, prihliada na činnosť, odporúčania a vyhlásenia tejto skupiny.⁵⁰

Sprenevera patrí k trestným činom proti majetku. Spreneverou sa podľa § 213 ods.1 „*dopustí ten, kto si prisvojí cudziu vec, ktorá mu bola zverená, a spôsobí tak na cudzom majetku škodu malú.*“⁵¹

Subjektom tohto trestného činu je ten komu bola zverená vec, ktorá nie je v jeho vlastníctve do dispozície za určitým účelom. Tento subjekt následne konal v rozpore s účelom alebo dohodnutými podmienkami zverenia a vec si prisvojil. Subjektívna stránka, vo všeobecnosti predstavuje vnútorný vzťah páchatel'a k vlastnému protiprávnemu konaniu a jeho následkom. V prípade trestného činu sprenevery, subjektívna stránka spočíva v úmyselnom konaní páchatel'a. Páchatel' vo väčšine prípadov v momente odovzdania veci do dispozície neuvažuje o jej nevrátení. Tento úmysel sa objaví až neskôr, a to z rôznych

⁴⁹ MVSR: *Záverečná správa z národného hodnotenia rizika legalizácie príjmov z trestnej činnosti financovania terorizmu v podmienkach Slovenskej republiky* [online].

⁵⁰ Tamtiež.

⁵¹ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

subjektívnych dôvodov. V tom spočíva rozdiel medzi spreneverou a podvodom v zmysle § 221 TZ, kde páchatel' už vopred vie, že zverenú vec nevráti.⁵²

Pojem **korupcia** v právnom poriadku nie je presne definovaný prostredníctvom jednotiacej definície, ktorá by vystihovala spoločné znaky rôznych foriem korupčného správania sa. Je možné vo všeobecnosti konštatovať, že sa jedná o protispoločenské a protiprávne javy vo verejnom aj súkromnom sektore, ako sú trestné činy prijímania úplatku, podplácania, nepriameho úplatkárstva, volebnej korupcie a niekedy aj zneužívania právomoci verejného činiteľa. Korupcia má v celom svete spoločného menovateľa - snahu o jej zníženie, snahu o zastavenie úniku peňazí nás všetkých a ich ocitnutie sa v rukách ľudí, ktorí sa chcú protiprávne obohacovať. Slovenská republika, ako členská krajina Európskej únie, Rady Európy ako aj Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, sa prijatím viacerých medzinárodnoprávných záväzkov a kľúčových dokumentov zaviazala obmedziť korupčné správanie i prejavy korupcie vo všetkých oblastiach spoločenského života.⁵³

⁵² Ficek, M. *Sprenevera – trestný čin* [online].

⁵³ ÚRAD VLADY SR. *Čo je korupcia?* [online].

2 CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo analyzovať vybrané kauzy nelegálnych aktivít v bankovom sektore na Slovensku. Na analýzu sme si vybrali tri veľké medializované kauzy v histórii slovenského bankovníctva, a to kauza Horizont Slovakia, a. s. a BMG Invest s.r.o., kauza Filip Rybanič a porušenie bankového tajomstva a kauza Devín banka, ktoré predstavujú objekt skúmania v našej bakalárskej práci.

Vedľajšie ciele bakalárskej práce boli:

- zber a štúdium dostupnej odbornej literatúry,
- zhodnotenie výsledkov,
- návrh prevencie a riešenia problémov.

Pri tvorbe bakalárskej práce boli využité nasledovné metódy:

Analógia – metóda bola využitá pri teoretickej časti práce, kde sa hľadajú podobné znaky pri definíciách a charakteristikách jednotlivých problematík u rôznych autorov.

Analýza – metóda bola využitá v teoretickej časti, kde sú analyzované dostupné informácie a tiež pri analyzovaní nelegálnych aktivít v bankovom sektore na Slovensku v analytickej časti práce.

Syntéza – metóda bola využitá v teoretickej časti práce, kde sa po analýze dostupných informácií vytváral celok podstatných informácií, vzhľadom na cieľ práce, ktoré tvorili celú teoretickú časť. Syntéza bola využitá aj pri analytickej časti práce pri tvorbe návrhov a záverov v práci, ktoré sú utvorené na základe analýzy nelegálnych aktivít v bankovom sektore na Slovensku

Komparácia – metóda bola využívaná v teoretickej časti práce, kde sa porovnávajú jednotlivé definície a charakteristiky danej problematiky od relevantných autorov.

Indukcia – metóda bola využitá pri tvorbe teoretickej časti práce, kde sa tvorí teoretický základ práce od rozličných autorov, ktorí sa špecializujú na danú problematiku. Metóda indukcie bola využitá aj v analytickej časti práce, konkrétne pri tvorbe návrhov prevencie a riešení.

Dedukcia – metóda dedukcie bola využitá pri tvorbe analytickej časti práce, kde sa na základe teoretických poznatkov analyzuje konkrétny problém, a to nelegálne aktivity v bankovom sektore na Slovensku.

3 ANALÝZA VYBRANÝCH NELEGÁLNYCH AKTIVÍT V BANKOVOM SEKTORE NA SLOVENSKU

Kapitola je zameraná na analýzu troch vybraných nelegálnych aktivít v bankovom sektore na Slovensku. Vybrali sme si kauzy Horizont Slovakia a BMG Invest, Filip Rybanič a Devín banka, ktoré predstavujú významné kauzy v histórii Slovenska.

3.1 Kauza Horizont Slovakia, a. s. a BMG Invest, s.r.o.

Na začiatku 90-tych rokov mal trh s úvermi a peniazmi celkovo veľmi malú reguláciu a prinieslo to mnohé negatívne javy. Jedným z takýchto príkladov bol aj prípad Horizont a BMG Invest, ktorému sme sa venovali ďalej v tejto podkapitole. Dlhé roky voľnosti sa skončili až v roku 2015⁵⁴. Od tohto roku potrebujú aj nebankové subjekty licencie, aby mohli na Slovensku pôsobiť a sú pod prísny dohľadom NBS. Nebankové subjekty sú dnes s bankami rovnocenné, čo sa týka v oblasti zákonných noriem a povinností, ktoré majú. Rozdiel medzi bankami a nebankovými poskytovateľmi pôžičiek je v⁵⁵ :

- **Výške úveru** – nebankové spoločnosti sa špecializujú prevažne na poskytovanie malých a rýchlych pôžičiek. S úvermi v takýchto sumách bank nepracujú. Zvyčajne nebankové spoločnosti nepožičiavajú sumu nad 30 000 €, naopak banky sú zamerané na vyššie pôžičky. Výška úverov v banke môže siahať až do miliónových úverov, no záleží predovšetkým od spôsobu ručenia. Nebankové spoločnosti sa snažia komplikovanému ručeniu vyhnúť, a preto často financie prísne limitujú.
- **Overovaní** – s menšími úvermi, ktoré nebankové spoločnosti požičiavajú, si môžu dovoliť zniesť aj vyššiu mieru rizika, že sa im úver nesplatí, a preto overujú bonitu klienta len minimálne, a tak úver schvália aj ľuďom, ktorí by po sprísnení pravidiel od banky peniaze nedostali. Do kategórie nebankových možno zaradiť aj úvery bez dokladovania príjmu, bez ručenia, pre nezamestnaných, dôchodcov, ženy na materskej či študentov bez ručiteľa. Banka týmto spôsobom žiadosť o úver neschváli. Na druhej strane si nebanková spoločnosť kompenzuje vyššie riziko vyššími úrokmi. Pri nižších úveroch sa môže zdať, že preplatenie nie je až také

⁵⁴ Zákon 35/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁵⁵ Mittaš, M. *Banka verzus nebankové subjekty. V čom je rozdiel?* [online].

vysoké, no nie je vôbec neštandardné, ak nebanková spoločnosť poskytuje úver aj s niekoľko násobne vyšším úrokom oproti banke.

- **Dobe splatnosti** - nebankové spoločnosti sú rovnako zaujímavé pre klientov, ktorí chcú mať pôžičku splatenú rýchlo. Všeobecne platí, že nebankové úvery majú kratšiu dobu splatnosti, oproti bankám, ktoré aj pri relatívne nižších úveroch ponúkajú niekoľko rokov na splácanie. Sumy do 500 € sa v nebankových spoločnostiach splácajú približne do 30 dní s možnosťou predĺženia za príplatok. Banky pri takýchto sumách ponúkajú dobu splatnosti v dĺžke aj niekoľko mesiacov. Pri vyšších hodnotách úveru to môže byť aj 30 rokov.
- **Poplatkoch** - poplatky za poskytnutie úveru majú tak banky, ako aj nebankové spoločnosti, no neplatí to v každom prípade. Niektoré subjekty poplatok nemajú, iné si môžu účtovať veľmi vysoké sumy, a preto je vhodné zistiť ročnú percentuálnu mieru nákladov, kde tento ukazovateľ zobrazuje skutočnú cenu úveru. V nebankovej spoločnosti môžu byť tieto náklady relatívne vyššie práve pre zvýšené riziko, spojené napríklad práve so spomínaným benevolentnejším posudzovaním klientov.

V kauze Horizont Slovakia a BMG Invest sa jednalo o trestný čin podvodu formou spolupáchateľstva a porušenia pravidiel v hospodárskom styku. Trestný čin podvodu vymedzuje § 221 zákona č.300/2005 ako „*úmyselné konanie pri ktorom niekto obohatí seba alebo iného na škodu cudzieho majetku tým, že uvedie niekoho do omylu alebo využije niečí omyl, a spôsobí tak na cudzom majetku malú škodu.*“⁵⁶

Podľa § 127 Porušovanie záväzných pravidiel hospodárskeho styku „*Kto v úmysle zabezpečiť sebe alebo inému v značnom rozsahu neoprávnené výhody poruší závažným spôsobom pravidlá hospodárskeho styku ustanovené všeobecne záväzným právnym predpisom, potresce sa odňatím slobody až na dva roky alebo zákazom činnosti alebo peňažným trestom.*“⁵⁷

Celá kauza začala v roku 1997, keď Vladimír Fruni kúpil spoločnosť Horizont Slovakia a začal prijímať vklady od ľudí cez spoločnosť BMG Invest. Spoločnosť BMG Invest prijímala vklady dvoma spôsobmi, a to cez inštitút tichého spoločenstva alebo na základe zmlúv o pôžičke. BMG Invest sľubovala nereálne zhodnotenie ich vkladov, napríklad pri zmluvách o tichom spoločenstve pri najdlhších dobách viazanosti až 37 % úrok ročne, aj keď vedeli, že toto zhodnotenie nebudú môcť naplniť. Žitňanský (2002) tvrdil, že

⁵⁶ Zákona č.300/2005 Trestný zákon

⁵⁷ Tamtiež.

spoločnosť BMG Invest ponúkala svojim klientom zhodnotenie vkladných prostriedkov na úrovni od 16 % do 48 % p. a. v závislosti od doby viazanosti investície, čo sa považuje na finančných trhoch za vysoko výnosné investície. Slovenské banky v tom čase ponúkali zhodnotenie na ročných termínovaných bankových účtoch od 6 % do 7 % p. a. Ďalej tvrdil, že podľa analytikov sa bežný dlhodobý výnos investorov v tom období pohyboval na úrovni cca 15 % p. a.⁵⁸

Pre ukážku priemerných úrokových mier korunových vkladov v roku 1997 sme použili tabuľku 1, ktorá definuje mesačné úrokové miery v tomto období podľa NBS.

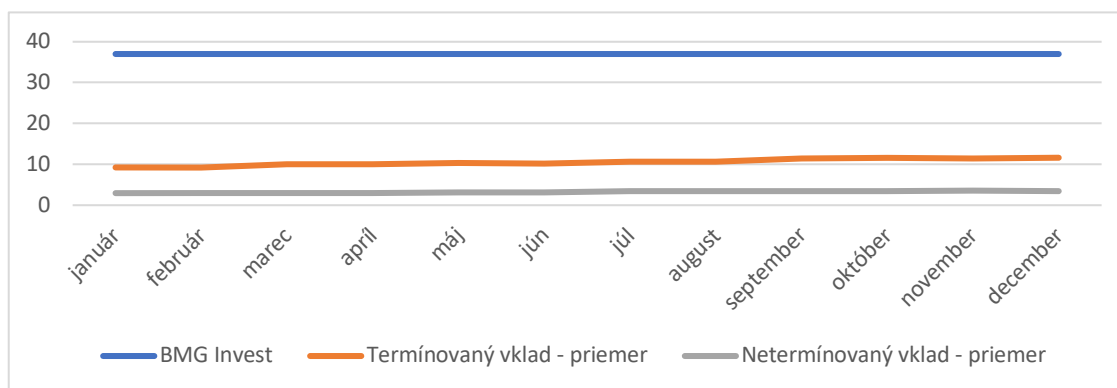
Tabuľka 1 Vývoj priemerných úrokových mier korunových vkladov v % v roku 1997

Štruktúra vkladov	jan	feb	mar	apr	máj	jún	júl	aug	sep	okt	nov	dec
Vklady celkom	7,05	7,03	7,52	7,57	7,84	7,75	8,07	8,09	8,65	8,82	8,76	8,69
Neterminované	2,95	3,01	3,04	3,04	3,08	3,19	3,43	3,41	3,48	3,5	3,57	3,5
Terminované	9,3	9,21	9,98	9,97	10,28	10,17	10,63	10,63	11,4	11,54	11,48	11,62

Zdroj : NBS. In *Priemerné úrokové miery vkladov v bankách [online]*.

Pre porovnanie priemerných úrokových mier korunových vkladov v roku 1997 podľa NBS s vkladmi do BMG Invest bol použitý nasledovný graf 1, ktorý porovnával priemerné úrokové miery korunových termínovaných a neterminovaných vkladov za jednotlivé mesiace v danom roku podľa NBS s konštantnou výškou výnosu 37 %, ktoré sľubovala BMG Invest.

Graf 1 Porovnanie úrokových mier termínovaných a neterminovaných vkladov podľa NBS so sľubovanými výnosmi BMG Invest v roku 1997

Zdroj : vlastné spracovanie, NBS. In *Priemerné úrokové miery vkladov v bankách [online]*.

⁵⁸ Žitňanský, E. *BMG Invest, s.r.o., od pondelka ponúka klientom iba nádej, nie peniaze [online]*.

Ako je z grafu 1 možné vidieť, v roku 1997 je diametrálny rozdiel medzi úrokovými mierami korunových vkladov podľa NBS a výnosmi, ktoré sľubovala BMG Invest.

V roku 1998 Spoločnosť Horizont Slovakia vykázala stratu 246 miliónov slovenských korún a celkové aktíva Horizontu Slovakia predstavovali cca 2,5 miliardy korún. V tomto čase činnosť nebankových inštitúcií nepodliehala žiadnej regulácii, dozoru a ani obmedzeniam, a preto bolo ukladanie úspor predstavovalo veľký risk. V roku 2000 kumulovaná strata skupiny Horizont dosiahla viac ako 6 miliárd slovenských korún. Celkové záväzky predstavovali približne 10 miliárd, pretože ľudia nežiadali o predčasné vyplatenie vkladov, spoločnosť naďalej pokračovala v masívnej kampani a vyberala ďalšie vklady. Rok 2000 mal predstavovať zásadný zlomom pre fungovanie nebankových subjektov, a to z dôvodu, že odvtedy začal platiť zákon o kolektívnom investovaní⁵⁹, ktorý presne určoval, aký kapitál, personálne obsadenie a dohľad musí mať každý, kto zhromažďuje peniaze viacerých klientov na základe verejnej výzvy. Aj nebankové spoločnosti sa mu mali do 6 mesiacov prispôbiť, no nestalo sa tak. Tieto spoločnosti argumentovali tým, že nijaké nové zmluvy od účinnosti tohto zákona neuzavreli, a teda nemusia dodržiavať žiadne nové pravidlá.

V roku 2001 spoločnosť zvýšila základné imanie na viac ako 4,6 miliardy slovenských korún a SIS už v tom čase upozorňovala na blížiaci sa bankrot nebankových inštitúcií a analyzovala ich pochybné investície. Spoločnosť sa bránila poskytovať údaje o hospodárení svojim klientom. V Slovenskej republike upravuje podmienky vzniku, činnosti a zániku obchodníka s cennými papiermi zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisoch. „*Obchodník s cennými papiermi je akciovou spoločnosťou so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorej predmetom činnosti je poskytovanie jednej alebo viacerých investičných služieb klientom alebo výkon jednej alebo viacerých investičných činností na základe povolenia na poskytovanie investičných služieb udeleného Národnou bankou Slovenska.*“⁶⁰ Obchodné meno obchodníka s cennými papiermi s výnimkou banky musí obsahovať označenie „obchodník s cennými papiermi“ alebo skratku „o. c. p.“. Iné osoby nemôžu vo svojom obchodnom mene toto označenie používať.⁶¹

⁵⁹ Zákon č. 203/2011 Z. z.

⁶⁰ NBS. *Obchodníci s cennými papiermi - základné informácie* [online].

⁶¹ Tamtiež.

Horizont Slovakia dostali licenciu obchodníka s cennými papiermi až v čase, keď si založili dcérsku spoločnosť BMG Invest a vrátili ju v roku 2001. Jančík (2002) tvrdí, že jedným z možných dôvodov vrátenia licencie mohlo byť podľa odborníkov z kapitálového trhu zákon o cenných papieroch a investičných službách, ktorý vstúpil do platnosti na začiatku roka 2002. Zásadná zmena, ktorú rekonštrukcia zákona o cenných papieroch priniesla je, že v prípade obchodníka s cennými papiermi, ako aj centrálného depozitára, sa zaviedol systém konsolidovaného dozoru. Podľa tohto zákona môže Úrad pre finančný trh vykonávať u obchodníka s cennými papiermi dohľad na konsolidovanom základe. Znamená to, že kontrola nepostihne iba samotného obchodníka, ale všetky dcérske a iné spoločnosti, ktoré obchodník kontroluje.⁶²

V roku 2002 pobočky BMG Invest ostali zatvorené. Horizont Slovakia a BMG Invest stihli od ľudí vyzbierať 62,78 miliardy slovenských korún a uzavreli cca 856 000 zmlúv. Viac ako 53 miliárd použili na spätné vyplatenie vkladov a úrokov. Poškodených zostalo približne 170 000 ľudí. Na základe medzinárodného zatykača zadržala chorvátska polícia dvoch obvinených konateľov nebankových spoločností Horizont Slovakia a BMG Invest Fruniho a Šebeščáka. Krajský súd v Košiciach vyhlásil konkurz na nebankovú finančnú spoločnosť Horizont Slovakia. V roku 2006 Senát Špeciálneho súdu v Pezinku na neverejnom zasadnutí rozhodol o zaistení majetku obžalovaných Fruniho a Šebeščáka. Špeciálny prokurátor obžaloval bývalého šéfa Horizontu Fruniho a jeho spoločníkov z trestných činov podvodu a porušenia pravidiel v hospodárskom styku, ktorých sa mali dopustiť v súvislosti s krachom nebankových finančných inštitúcií. Vyčíslená škoda bola viac ako 12 miliárd slovenských korún, ktoré predstavovali nevyplatené vklady. V roku 2007 Špeciálny súd v Pezinku odsúdil na 11,5 roka väzenia bývalého majiteľa nebankových subjektov BMG Invest a Horizont Slovakia Fruniho.

NR SR v roku 2006 priniesla návrh zákona o čiastočnom odškodnení vkladateľov do nebankových subjektov, ktorého predmetom bola úprava podmienok na čiastočné odškodnenie osôb, ktoré boli vkladateľmi do finančných inštitúcií. Dôvodom na vypracovanie daného návrhu zákona o čiastočnom odškodnení vkladateľov do nebankových subjektov bola skutočnosť, že štát z titulu nečinnosti príslušných štátnych orgánov, nesie určitý podiel spoluzodpovednosti za škody, ktoré boli nebankovými subjektami spôsobené vkladateľom do týchto nebankových subjektov. Cieľom predloženého návrhu zákona bolo upraviť podmienky na čiastočné odškodnenie osôb, ktoré boli vkladateľmi do nebankových

⁶² Jančík, E. *Horizont Slovakia, o. c. p., vrátil licenciu* [online].

subjektov, a to z dôvodu, že príslušné štátne orgány, na rozdiel od vkladateľov, mali dostatočné informácie, prehľad a vedomosti o vysokej rizikivosti vkladov do týchto nebankových inštitúcií, a zároveň mali vedomosť o porušovaní zákona zo strany nebankových subjektov. Napriek tomu, že už mali skúsenosť s podvodným konaním nebankových subjektov aj v predchádzajúcich rokoch, v prípade uvedených subjektov nekonali dôsledne a rázne proti nim nezakročili a nezabránili tak defraudácii miliardových vkladov vkladateľov do týchto nebankových subjektov.⁶³ Výbor NR SR pre financie, rozpočet a menu neprijal platné uznesenie k návrhu skupiny poslancov na vydanie zákona o čiastočnom odškodnení vkladateľov do nebankových subjektov. Návrh skupiny poslancov nepodporil dostatočný počet členov výboru. Nesúhlas s poslaneckým návrhom vyjadrila aj vláda a neodporúčala ho prijať ani Legislatívna rada vlády ani Ministerstvo financií SR.⁶⁴

Krajský súd v Košiciach v roku 2019 rozhodol o definitívnom uspokojení veriteľov. Správcovi konkurznej podstaty BMG Invest F. Hadušovskému sa podarilo v rámci speňaženia majetku spoločnosti získať viac ako 10,3 milióna €. Peniaze boli zasielané formou poštovej poukážky. Správca uznal dokopy 105 334 veriteľov, z celkovej utrženej sumy 10,3 milióna € dostali 7,745 miliónov €. Bývalí sporitelia spokojní zrejme neboli, späť totiž dostali len necelých 1,8 % z celkových vkladov.⁶⁵

3.2 Porušenie bankového tajomstva – Filip Rybanič

Ako sme už spomínali v teoretickej časti *„banka je právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky založená ako akciová spoločnosť, ktorá je úverovou inštitúciou podľa osobitného predpisu a ktorá má bankové povolenie. Iná právna forma banky sa zakazuje.“*⁶⁶

Zákon⁶⁷ o bankách určuje, že predmetom bankového tajomstva sú všetky informácie a doklady o záležitostiach, ktoré sa týkajú klienta banky alebo klienta pobočky zahraničnej banky, ktoré nie sú verejne prístupné, hlavne ak sa jedná o informácie o obchodoch, stavoch na účtoch a stavoch vkladov. Takéto informácie je banka a pobočka zahraničnej banky povinná chrániť a utajovať pred vyzradením, zneužitím, poškodením, zničením, stratou

⁶³ NR SR. *Zákon o čiastočnom odškodnení vkladateľov do nebankových subjektov* [online].

⁶⁴ SITA. *Klienti nebankových subjektov nebudú odškodnení* [online].

⁶⁵ Janíková. *Po 17 rokoch sa dočkajú odškodnenia. Ľudia naleteli na vysoké úroky, do BMG Invest vložili životné úspory* [online].

⁶⁶ Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶⁷ Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v ustanovení § 91.

alebo odcudzením. Informácie a doklady o záležitostiach chránených bankovým tajomstvom, môže banka alebo pobočka zahraničnej banky poskytnúť tretím osobám len s predchádzajúcim písomným súhlasom dotknutého klienta alebo na jeho písomný pokyn, ak zákon neustanovuje inak. Za porušenie bankového tajomstva sa nepovažuje poskytovanie informácií v súhrnnej podobe, z ktorých nie je zřejmý názov banky alebo pobočky zahraničnej banky, meno a priezvisko klienta.

V tejto kauze sa jednalo o trestný čin ohrozenia obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva. Zákon č. 300/2005 § 264 „*kto vyzvedá obchodné tajomstvo, bankové tajomstvo, poštové tajomstvo, telekomunikačné tajomstvo alebo daňové tajomstvo v úmysle vyzradiť ho nepovolanej osobe alebo kto také tajomstvo nepovolanej osobe úmyselne vyzradí, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.*“⁶⁸

Filip Rybanič ako zamestnanec Tatrabanky si pozrel účty R. Kaliňáka, J. Počiatka, M. Kočnera a L. Bašternáka. Vyšetrovateľ Národnej kriminálnej agentúry naňho podal návrh na obvinenie z porušenia bankového tajomstva. Návrh bol doručený na Krajskú prokuratúru v Nitre. Krajský súd v Bratislave Rybaniča odsúdil na trojročný podmienený trest s jednoročným odkladom a skúšobnou dobou. Súd tak uznal Rybaniča za vinného.

KYC znamená "Know Your Customer" v preklade: "Poznaj svojho zákazníka". Preto všetky dokumenty, ktoré sú potrebné na zistenie totožnosti jednotlivca, sa nazývajú dokumenty KYC. Vo všeobecnosti sa jedná o doklad totožnosti s fotografiou a o doklad s adresou, kde sú tieto dva dokumenty základné, povinné dokumenty KYC, ktoré sa vyžadujú na zistenie totožnosti v čase realizácie platby, ktorá podlieha pravidlám v zmysle Zákona 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.⁶⁹

Ak finančná inštitúcia zistila, že klient alebo konečný užívateľ výhod je politicky exponovanou osobou, musí vždy⁷⁰ :

- Prijat' primerané opatrenia na zistenie zdroja majetku a pôvodu finančných prostriedkov, aby sa ubezpečila, že nepracuje s výnosmi z trestnej činnosti. Opatrenia, ktoré by mala prijať na zistenie zdroja majetku a pôvodu finančných

⁶⁸ Zákon č. 300/2005 Trestný zákon.

⁶⁹ PAYOUT. *Dokumenty KYC* [online].

⁷⁰ Tamtiež.

prostriedkov politicky exponovanej osoby, budú závisieť od stupňa rizika spojeného s obchodným vzťahom.

- Finančná inštitúcia by mala overovať zdroj majetku a pôvod finančných prostriedkov na základe spoľahlivých a nezávislých údajov, dokumentov a informácií.
- Získať súhlas od štatutárneho orgánu alebo určenej osoby podľa § 20 ods. 2 písm. h) zákona AML na založenie obchodného vzťahu alebo na jeho pokračovanie s politicky exponovanou osobou.
- Aplikovať podrobnejšie priebežné monitorovanie platobných operácii ako aj rizika, ktoré je spojené s obchodným vzťahom. Finančná inštitúcia by mala identifikovať nezvyčajné platobné operácie a pravidelne preskúmať informácie, ktoré má k dispozícii, aby sa zabezpečilo, že všetky nové informácie, ktoré môžu mať vplyv na hodnotenie rizík, budú identifikované včas. Frekvencia priebežného monitorovania by sa mala určiť podľa úrovne rizika spojeného so vzťahom.

S účinnosťou od 1. marca 2019 sa stal súčasťou právneho poriadku SR nový zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o whistleblowingu“). Tento zákon v celom rozsahu zrušil a nahradil dovtedy platný zákon č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov („Starý zákon o whistleblowingu“). Prijalo sa ním veľa zmien, ktoré bolo potrebné reflektovať do dokumentácií a aplikovať určenými kategóriami zamestnávateľov v praxi. Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti ešte nevznikol, pretože nebol zvolený ani len jeho predseda, no jeho úlohy aj v oblasti možných postihov supľujú príslušné inšpektoráty práce.⁷¹

Whistleblowing vyjadruje dobromyseľné oznámenie nelegitímnej, neetickej, alebo priamo protizákonnej činnosti na pracovisku, ktorá sa deje so súhlasom nadriadených a je v rozpore s verejným záujmom, prípadne ktorá ohrozuje verejnosť. Odhaľovanie a dokazovanie porušovania pravidiel má viacero slabín, pričom základným problémom je nedostatok dôkazov. Korupčné správanie sa často toleruje a odhodlanie poukázať na existenciu korupcie naráža na obavu oznamovateľa o nasledovný postih. Zavedením

⁷¹ Blahútová, S. *Využívanie systému na oznamovanie protispoločenskej činnosti, tzv. whistleblowingu môže prispieť k významnému zníženiu korupčných a iných rizík u zamestnávateľov* [online].

princípov whistleblowingu by mal byť preklenutý nedostatok ochranných mechanizmov pre potenciálnych svedkov, oznamovateľov protispoločenskej činnosti.⁷²

V kauze Filipa Rybaniča, ktorý bol bankový úradník v Tatra banke, sa krajský súd zaoberal aj posudzovaním toho, či konanie obžalovaného je možné podradiť pod whistleblowing, ktorý za určitých okolností môže používať ochranu podľa práva EÚ, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, či vnútroštátneho práva. Súd zhodnotil, že sa nejednalo o vykonávanie svojej pracovnej činnosti v banke, ale išlo o činnosť, ktorá prekračovala jeho pracovné kompetencie, bola evidentným porušením pracovnej zmluvy a evidentným zneužitím prihlasovacích údajov do informačného systému banky, teda protiprávnym konaním. Údaje, ktoré obžalovaný touto činnosťou získal preto nie je možné označiť za údaje získané v súvislosti s vykonávaním pracovnej činnosti, tak ako to má na mysli návrh Smernice o whistlebloweroch, či vnútroštátne právo, pretože k získaným informáciám sa obžalovaný nemohol dostať v rámci výkonu svojej bežnej, každodennej činnosti. Obžalovaný nemal pracovný prístup k bankovému účtu obžalovaného a v čase, keď informáciu o pohyboch na účte získaval, ani nevykonával žiadnu činnosť bankového zamestnanca v zmysle svojej pracovnej zmluvy. Obžalovaný poznal spôsob pomocou ktorého mohol urobiť oznámenie o zistených informáciách. Tatra banka mala vytvorený spôsob oznamovania protispoločenskej činnosti v Tatra banke, nakoľko mala k dispozícii systém na ohlasovanie porušenia pravidiel správania (tzv. whistleblowing). Podľa údajov banky, všetci zamestnanci, vrátane obžalovaného, boli o existencii daného systému informovaní v rámci nástupných a periodických vzdelávacích aktivít. Interný predpis, ktorý upravuje proces, pravidlá a spôsob využívania bol dostupný každému zamestnancovi voľne v elektronickej podobe. Oznámenie mohol zamestnanec vykonať aj anonymným spôsobom. Obžalovaný daný vnútorný systém banky nevyužil a svoje zistenia neoznámil ani polícii a ak polícii nedôveroval, keďže podliehala ministrovi vnútra prostredníctvom Prezidenta PZ, mohol svoje oznámenie smerovať prokuratúre. Nič z toho obžalovaný neurobil a ani nechcel urobiť, nakoľko najskôr poskytol svoje zistenia médiám na zverejnenie a až následne ich oznámil aj banke. Krajský súd to uzavrel tak, že väčšinu kritérií stanovených rozhodovacou činnosťou ESLP konanie obžalovaného nespĺňa, a preto obžalovaného nie je možné označiť za whistleblowera, ktorého konanie by bolo chránené článkom 10 Dohovoru.⁷³

⁷² Makatura, I. *Čo je to whistleblowing?* [online].

⁷³ Šamko, P. *Rozsudok Krajského súdu v Bratislave v trestnej veci Filipa Rybaniča* [online].

Filip Rybanič mohol využiť nahlásenie o porušovaní právnych predpisov NBS, ktorá na základe ustanovenia 38b⁷⁴ zaviedla mechanizmus nahlásovania porušení právnych predpisov. Nahlasujúca osoba môže nahlásiť takéto porušenie pomocou osobitných komunikačných prostriedkov, ktoré sú oddelené od bežných komunikačných prostriedkov NBS. Takéto komunikačné prostriedky sú bezpečné, zaručujú dôvernosť údajov a sú zriadené tak, aby bránili v prístupe neoprávnených osôb.⁷⁵ Správou o porušení v zmysle ustanovenia 37 ods. 7 zákona⁷⁶ sa chápe správa o porušení povinností dohliadaných subjektov, ktorá sa týka skutočného alebo možného porušenia osobitných predpisov alebo predpisov, ktoré sa vzťahujú na dohliadané subjekty alebo na ich činnosti, predložená NBS nahlasujúcou osobou. Pri nahlásovaní porušení alebo možných porušení povinností, ktoré sa vzťahujú na dohliadané subjekty má nahlasujúca osoba právo podať správu o porušení anonymne alebo neanonymne. Nahlasovanie porušení alebo možných porušení by malo byť uskutočnené v dobrej viere, to je nahlasujúca osoba by v momente nahlásenia porušenia mala byť presvedčená o pravdivosti poskytovaných informácií.⁷⁷

3.3 Kauza Devín banka

V tejto kauze sa jednalo o trestný čin sprenevery a úverového podvodu. Sprenevera je definovaná podľa zákona č. 300/2005 § 213 „*kto si prisvojí cudziu vec, ktorá mu bola zverená, a spôsobí tak na cudzom majetku škodu malú, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.*”⁷⁸

Úverový podvod je špecifickým druhom podvodu. Podľa § 222 Trestného zákona „*kto vyláka od iného úver alebo zabezpečenie úveru tým, že ho uvedie do omylu v otázke splnenia podmienok na poskytnutie úveru alebo na splácanie úveru, a tak mu spôsobí malú škodu, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.*”⁷⁹

Objektom je tu cudzí majetok, rozdiel ale spočíva v tom, že sa jedná o majetok, z ktorého sa poskytuje úver alebo záruka na úver. Úver vzniká na základe zmluvy o úvere, upravenej v Obchodnom zákonníku⁸⁰. Dôležité v takomto prípade je, že dlžník v

⁷⁴ Zákon č. 747/2004 Z. z. o dohl'ade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁷⁵ NBS. *Nahlasovanie porušení (tzv. "Whistleblowing")* [online].

⁷⁶ Zákon č. 747/2004 Z. z. o dohl'ade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁷⁷ NBS. *Nahlasovanie porušení (tzv. "Whistleblowing")* [online].

⁷⁸ Zákon č. 300/2005 Trestný zákon.

⁷⁹ Tamtiež.

⁸⁰ § 497 Obchodného zákonníka.

dohodnutej dobe nevráti len požičané peňažné prostriedky ale aj úroky. Ak by nemal úroky platiť, tak by sa v takomto prípade nejednalo o zmluvu o úvere ale o zmluvu o pôžičke podľa Občianskeho zákonníka.

Výška trestu odňatia slobody sa posudzuje podobne ako pri trestnom čine podvodu (§ 221), a teda pri spôsobení malej škody je to trest odňatia slobody 1 - 5 rokov. Pri spôsobení väčšej škody, alebo konania z osobitného motívu, alebo závažnejším spôsobom konania je trestná sadzba 3 - 10 rokov. Pri spôsobení značnej škody trest 5 - 12 rokov. Odňatím slobody na 10 - 15 rokov je páchatel' potrestaná, ak spôsobí škodu veľkého rozsahu, alebo ako člen nebezpečného zoskupenia, alebo za krízovej situácie. Špecifickým je odsek 2 § 222 Trestného zákonníka, podľa ktorého odňatím slobody na 2 - 5 rokov sa páchatel' potrestá, ak ako zamestnanec, člen, štatutárny orgán, zástupca alebo iná osoba oprávnená konať za toho, kto úver poskytuje, umožní získať úver tomu, o kom vie, že nespĺňa podmienky určené na jeho poskytnutie. Toto ustanovenie sa používa pri osobách, ktoré majú oprávnenie poskytovať úver a to z toho dôvodu, že pri poskytovaní úveru si boli vedomé toho, že žiadateľ o úver nespĺňa zákonné podmienky a aj napriek tomu mu úver poskytli.⁸¹

Devín banku založili v roku 1992 a ako malá banka so základným imanom 444 miliónov slovenských korún poskytovala také úvery, ktoré ju dostali do ťažkostí, a preto akcionári hľadali záchranu v zahraničnom investorovi, ktorého našli v Rusku. Keď sa problémy banky s nedobytnými úvermi zhoršili, prišli ďalší ruskí investori. Od roku 1994 boli najväčšími akcionármi Devín banky dve spoločnosti – ruská VTF Energia a slovenský Apis. Prvú zastupoval S. Gorodkov, ktorý sa stal predsedom predstavenstva banky a bol ním až do februára 2001. Druhú skupinu predstavovala v Devín banke celá skupina (Ľ. Kanis, P. Rusnák, Š. Košovan, V. Jančí, V. Šavol a D. Lisá). Devín banka mala veľkú vládnu podporu, bolo to zrejme z faktu, že bez akejkoľvek súťaže dostala mandát na to, aby deblokovala ruský dlh. Vládna podpora bola viazaná na K. Martinku, ktorý v auguste 1997 stratil o svoj post záujem, lebo sa mu naskytna šanca sprivatizovať piešťanské kúpele a z tohto dôvodu akcionári vedení Gorodkovom zastávali vrcholné pozície spolumajiteľov spoločnosti Apis. Kanis sa stal jej generálnym riaditeľom a Košovan predsedom dozornej rady. Banka sa však dostala do ťažkostí, lebo Ministerstvo financií jej po Martinkovom odchode prestalo uhrádzať sumy, ktoré požadovala ako províziu za deblokáciu dlhu. Po výmene vlády v roku 1998, keď nastúpil prvý kabinet M. Dzurindu, Ministerstvo financií pod vedením B.

⁸¹ Zákon č. 300/2005 Trestný zákon.

Schmögnerovej síce potvrdilo, že si banka voči rezortu financií neplnila povinnosti vyplývajúce zo zmluvy, ale potvrdilo aj to, že práve táto inštitúcia bude pokračovať v deblokáciách ruského dlhu. Ruské podniky napojené na ruského akcionára v Devín banke by získali z deblokácií približne 8 miliárd korún a banka samotná asi 1,6 miliardy korún. Banke sa nepodarilo získať 2 veľké projekty, ktoré by zbavili banku a aj jej akcionárov problémov. Až do odchodu Martinku z postu generálneho riaditeľa boli problémy banky predovšetkým problémami jej akcionárov. V čase, keď do vrcholovej pozície nastupoval Kanis, predstavovali vklady klientov v nej sumu pól miliardy korún. To, čo potom rozvinul riaditeľ Kanis, nepredstavovalo normálnu bankovú činnosť, ale už sa diala s vkladmi klientov. Na konci roku 1997 stúpili na 2 miliardy korún a v roku 1998 keď banka rozšírila sieť pobočiek, tak klientske vklady narástli na 5 miliárd korún. V roku 1999 to už bolo 11 miliárd korún. Čiže za viac ako 2 roky banka zvýšila objem vkladov od ľudí na dvadsaťnásobok. Riaditeľ Kanis to dokázal tak, že ponúkol klientom úroky, ktorých výške nedokázali odolať. Vklady od obyvateľstva banka kupovala tak draho, že vykazovala permanentnú stratu z finančných činností, a tak bolo zrejmé, že tento systém nemá dlhú životnosť. Úplne jasne sa to ukázalo v roku 2000, keď banka, ktorá vybrala od ľudí toľké miliardy, že nedokázala naplniť povinné minimálne rezervy. V danom roku sa situáciou v súkromnej banke zaoberala vláda. Väčšina ministrov vo vláde predpokladala, že náklady ktoré budú vynaložené na ozdravenie banky, budú nižšie ako suma ohrozených vkladov v prípade jej krachu. Hovorilo sa vtedy o akte dôvery, ktorý mal banke pomôcť, aby sa v nej začal ozdravný proces. Lenže ten sa nikdy nezačal a v roku 2001 Devín banka definitívne skrachovala. Po krachu banky sa zistilo, že až 82 % z úverov, ktoré banka poskytla, sú klasifikované, tak že ich dostali podnikateľské subjekty, ktoré ich neboli schopné splácať.

Bankový dohľad NBS už v roku 2000 zistil, že angažovanosť banky k bankám na teritóriu bývalého Sovietskeho zväzu predstavuje takmer 907 miliónov korún, pričom výnosy z nich sú nulové. Stovky miliónov, ktoré banka pod vedením Gorodkova umiestnila v post sovietskom zahraničí, sa navždy stratili. Odborníci, ktorí sa po krachu banky zaoberali otázkou, či takéto a podobné operácie sa dajú vysvetliť tým, že jej vedenie nemalo dostatočný know-how, analýzou niekoľkých prípadov prišli k záveru, že banka mala odborné predpoklady na to, aby operácie realizovala podľa zákona a na štandardnej úrovni.

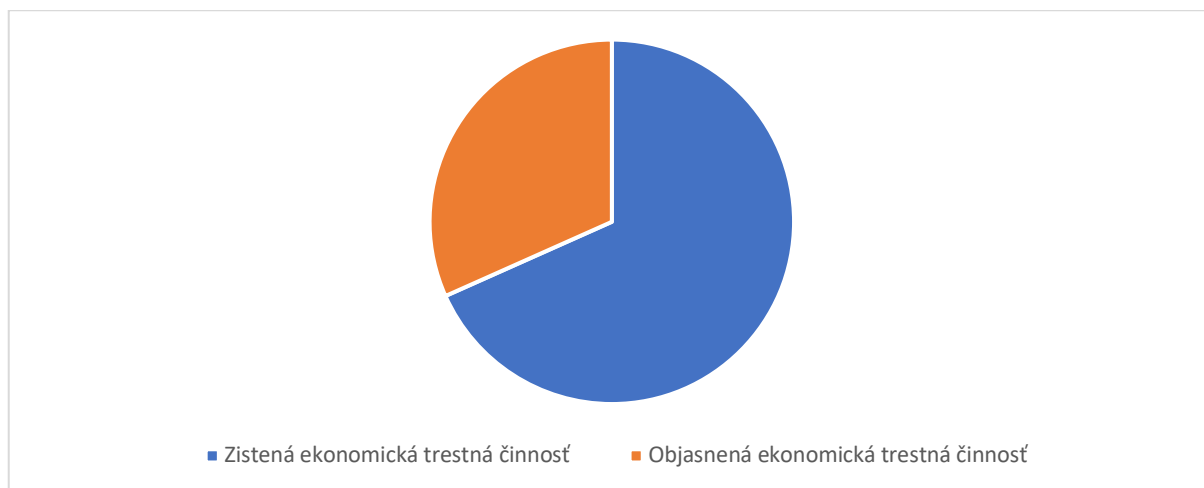
Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry podal v júli 2015 návrh na obžalobu v trestnej veci Devín banky. Navrhol obžalovať Kanisa a spol. pre pokračovacie trestné činy sprenevery a úverového podvodu. V žalobe bolo uvedené, že ich konaním bola spôsobená

škoda 30,93 milióna € a podvodným spôsobom bolo poskytnutých 25 úverov v úhrnnom objeme 88,4 milióna €.

3.4 Štatistiky kriminality ministerstva vnútra

Od roku 2011 bolo zistených celkom 734 210 kriminálnych činov, celkom 20,93 % z nich bolo ekonomického charakteru. Z týchto prípadov sa podarilo objasniť celkom 413 280 prípadov, to je 56,28 % trestných činov. Objasnených kriminálnych činov ekonomického charakteru od roku 2011 je 71 259, čo je približne 46,36 % činov tejto kategórie.

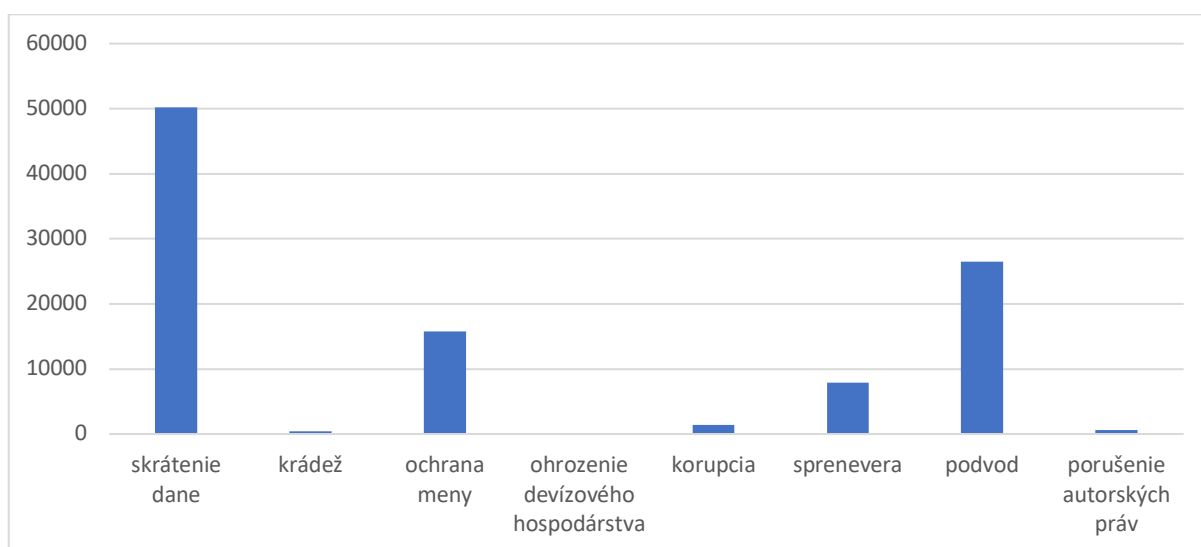
Graf 2 Ekonomická trestná činnosť v období 2011 - 2020

Zdroj : MV SR : Štatistika kriminality v Slovenskej republike [online]

V nasledovnom grafe 3 sme sa zamerali na znázornenie počtu trestných činov v ekonomickej trestnej činnosti. Najviac zločinov ekonomickej trestnej činnosti bolo daňového charakteru (50 239). Druhá najväčšia kategória bola podvod (26 464) a nasleduje ochrana meny (15 805), sprenevera (7 875), korupcia (1 399), porušenie autorských práv (616), krádež (393) a nakoniec ohrozenie devízového hospodárstva (1). Najviac objasnených ekonomický kriminálnych činností bolo z kategórie krádeže 83,21 %, daňové podvody 64,28 % a sprenevera 63,26 %.

Graf 3 Počet trestných činov v ekonomickej trestnej činnosti v období 2011 - 2020

Zdroj : MV SR : Štatistika kriminality v Slovenskej republike [online]

3.4.1 Skrátenie dane a daňových poplatkov § 276-279

Orgány činné v trestnom konaní sa najčastejšie stretávajú práve s ekonomickou kriminálnou činnosťou krátenia dane, neodvedenia dane, či nezaplatenia dane. V súčasnosti sa v Trestnom zákone nachádzajú tieto druhy trestných činov⁸² :

1. skrátenie dane a poistného § 276,
2. neodvedenie dane a poistného § 277,
3. daňový podvod § 277a,
4. nezaplatenie dane a poistného § 278,
5. meranie výkonu správy daní § 278a.

Trestný zákon tiež presne vymedzuje výšku škody, aby bola naplnená skutková podstata trestného činu. Od roku 2011 bolo na Slovensku zistených celkom 47 239 prípadov ekonomickej trestnej činnosti skrátenia dane a daňových poplatkov, celkom bolo objasnených 32 294 trestných činov tohto charakteru, čo bolo 68,36 %. Celková škoda spôsobená štátu je 1 328 025 €. Pričom najmenšia škoda bola spôsobená v roku 2020 - 64 147 eur, to je do veľkej miery zapríčinené opatreniami súvisiacimi s pandémiou Covid-19.

⁸² Zákona č. 300/2005 Trestný zákon.

3.4.2 Podvod, úverový podvod, subvenčný podvod, poisťovací podvod.

Podvod § 221

Trestný čin podvodu vymedzuje § 221 zákona č.300/2005 ako „úmyselné konanie pri ktorom niekto obohatí seba alebo iného na škodu cudzieho majetku tým, že uvedie niekoho do omylu alebo využije niečí omyl, a spôsobí tak na cudzom majetku malú škodu.“

Na Slovensku v sledovanom období 2011 - 2020 bolo evidovaných 26 464 prípadov podvodu podľa § 221 zákona č. 300/2005. Z týchto prípadov bolo objasnených celkom 9 976 prípadov, čo je 37,69 %. Celková škoda spôsobená touto trestnou činnosťou je 1 009 375 eur.

Úverový podvod § 222

Úverový podvod je špecifickým druhom podvodu. Podľa § 222 „kto vyláka od iného úver alebo zabezpečenie úveru tým, že ho uvedie do omylu v otázke splnenia podmienok na poskytnutie úveru, alebo na splácanie úveru, a tak mu spôsobí malú škodu, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.“

Od roku 2011 bolo na Slovensku zistených 10 397 úverových podvodov, objasnených bolo 8 048 podvodov tohto charakteru, čo je 77,40 % prípadov.

3. Subvenčný podvod § 225

Podľa § 225 „kto vyláka od iného dotáciu, subvenciu, príspevok alebo iné plnenie zo štátneho rozpočtu verejnoprávnej inštitúcie, rozpočtu, štátneho fondu, rozpočtu vyššieho územného celku alebo rozpočtu obce, ktorých poskytnutie alebo použitie ho podľa všeobecne záväzného právneho predpisu viazané na podmienky, ktoré nespĺňa, a to tým, že ho uvedie do omylu v otázke ich splnenia, potrestá sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.“

Na Slovensku bolo v sledovanom období evidovaných 1 404 takýchto prípadov a vyriešilo sa 1 035 z týchto prípadov, to predstavovalo 73,71 %.

4. Poisťovací podvod § 223

Podľa § 223 „Kto vyláka od iného poisťné plnenie tým, že ho uvedie do omylu v otázke splnenia podmienok na jeho poskytnutie, a tak mu spôsobí malú škodu, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.“

V sledovanom období 2011 - 2020 bolo daných podvodov evidovaných 378 a vyriešilo sa 215, to predstavovalo 56,87 %.

V podmienkach SR neexistujú hodnoverné štatistické údaje, ktoré by s dostatočnou mierou výpovednej hodnoty kvantifikovali hodnotu vygenerovaných príjmov z trestnej činnosti. SR však disponuje systematicky získavanými údajmi o výške spôsobenej škody. V podmienkach SR je výška škody významným kvalifikačným faktorom, ktorým sa určuje závažnosť trestného činu. V zásade sa však dá konštatovať, že výška vykazovanej škody je vyššia ako potenciálny objem výnosov z trestnej činnosti.

3.5 Návrhy riešenia problému

Naše návrhy na riešenie problému sa týkajú oblasti prevencie a sankcií. Prevenciu považujeme za najdôležitejšiu oblasť, pretože prevencia na rozdiel od sankcie dokáže celkovému problému predísť, ako by sa už mala riešiť situácia, ktorá sa veľakrát ani napraviť nedá a poškodeným vzniknú nemalé škody na majetku, ale spôsobí to aj nedôveru v bankový sektor. Na základe teoretických poznatkov a vykonaných analýz v práci navrhujeme v jednotlivých bodoch možnosti riešenia problému:

1. *Vzdelávanie zamestnancov bankového sektoru* je základným predpokladom efektívneho uplatňovania a realizácie rozličných opatrení na jednotlivých úrovniach v rámci subjektov pôsobiacich v bankovom sektore. S ohľadom na dynamickosť vývoja jednotlivých oblastí spoločnosti, vrátane protispoločenskej činnosti je potrebné klásť veľký dôraz na pravidelné a kontinuálne vzdelávanie zamestnancov.
2. *Zabránenie legalizácii nelegálnych príjmov* - platobné účty PO patria medzi najvýznamnejšie a najrozšírenejšie produkty, ktoré sú poskytované zo strany bánk pre túto skupinu klientov. Jedná sa o nástroj, pomocou ktorého vstupujú finančné prostriedky do legálneho bankového systému. Z vnútornej charakteristiky produktu, ako aj jeho priamej prepojenosti s inými produktmi a službami banky je nevyhnutné, aby banky úmerne zvyšovali obozretnosť vo vzťahu ku klientom a ich vkladom. Platobné účty PO dopĺňajú portfólio najvýznamnejších a najrozšírenejších produktov, ktoré poskytujú banky vo vzťahu k obchodným spoločnostiam. Aj v prípade významných klientov je nevyhnutné, aby banky zvyšovali obozretnosť vo vzťahu k týmto klientom a k ich vkladom, vzhľadom na charakteristické črty a vlastnosti uvedeného produktu.
3. *Vyššia miera komunikácie výsledkov regulácie a dohľadu* - tak ako to bolo aj v prípade Horizont Slovakia, BMG Invest a Devín banka, kde už dlhšiu dobu boli

zistené vážne nedostatky a k verejnosti sa tieto informácie nedostali v takej miere ako bolo potrebné, ale ostali len súčasťou analýz.

4. ***Efektívne zavádzanie a samotný výkon kontrol a dohl'adov.***
5. ***Zlepšenie vzájomnej spolupráce*** medzi finančnou spravodajskou jednotkou národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru (FSJ) a NBS, ktorá je založená na už existujúcej Dohode o vzájomnej spolupráci medzi NBS a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky. Vzájomnú spoluprácu by zásadným spôsobom zefektívnil aj spoločný výkon kontroly FSJ a NBS.
6. ***Zlepšenie prístupu pri ukladaní sankcií.*** FSJ síce ukladá pokuty, no ich výška nie je dostatočne výstražná a nebráni niektorým subjektom bankového sektora opakovane porušovať zákonom stanovené povinnosti. NBS pri sankcionovaní uprednostňuje skôr opatrenia na nápravu a menej často ukladá pokuty, čo spôsobuje benevolentnejší prístup kontrolovaných subjektov vo vzťahu k odstraňovaniu identifikovaných nedostatkov v činnosti.

Pri presadzovaní eliminácie nelegálnych aktivít v bankovom sektore je potrebné zamerať sa na nasledovné okruhy:

- účinnosť postupov a metód dohl'adu a kontroly,
- vedomosti zamestnancov bankového sektora,
- existencia a presadzovanie administratívnych sankcií,
- efektívnosť monitorovania a ohlasovania neobvyklých obchodných operácií,
- efektívnosť postupov subjektov bankového sektora pri dodržiavaní súladu s právnymi predpismi,
- existencia a presadzovanie trestnoprávných sankcií,
- dostupnosť a prístup k informáciám o konečnom vlastníctve,
- dostupnosť nezávislých informačných zdrojov.

ZÁVER

Nelegálne aktivity v bankovom sektore obsahujú mnoho aktivít, ktoré svojou podstatou ohrozujú financie a v množstve prípadov aj bezpečnosť klientov. Jedná sa o rozličné podvody, ktoré začínajú napríklad s podvodne vylákanými úvermi. Nelegálne praktiky, ktoré sa vyskytujú na kapitálových trhoch vedia podvedeným investorom spôsobiť značné finančné straty a naopak osobám, ktoré tieto nekalé praktiky realizujú, prinášajú veľké zisky.

V práci sme sa zamerali na popis a analýzu vybraných nelegálnych aktivít v slovenskom bankovom sektore. Vybrali sme si tri kauzy, ktoré sa zapísali do histórie nelegálnych aktivít v bankovom sektore na Slovensku. Boli to kauzy Horizont Slovakia, a.s. a BMG Invest s.r.o., Filip Rybanič a Devín banka.

Pri analýze káuz Horizont Slovakia a BMG Invest a Devín banka sme dospeli k názoru, že celá situácia s nelegálnymi aktivitami vznikla z dôvodu, že v tom čase, kedy sa tieto kauzy odohrávali, tak slovenská legislatíva dostatočne neupravovala situácie, ktoré vznikli. Dôvodom bolo, že trh s úvermi a peniazmi mal celkovo veľmi malú reguláciu, čo prinieslo mnohé negatívne javy. Mohli by sme to nazvať aj tzv. dierou v zákone, ktorú využili na podvodné praktiky konatelia a zamestnanci daných spoločností. Aj na základe týchto skutočností, ktoré pripravili ľudí o celoživotné úspory, sa začala legislatíva v tejto oblasti meniť. V kauze Horizont Slovakia a BMG Invest sa jednalo o trestný čin podvodu formou spolupáchateľstva a porušenia pravidiel v hospodárskom styku a v kauze Devín banky sa jednalo o trestný čin sprenevery a úverového podvodu.

V prípade Horizont Slovakia a BMG Invest NR SR síce v roku 2006 priniesla návrh zákona o čiastočnom odškodnení vkladateľov do nebankových subjektov, ktorého predmetom bola úprava podmienok na čiastočné odškodnenie osôb, ktoré boli vkladateľmi do finančných inštitúcií, no Výbor NR SR pre financie, rozpočet a menu neprijal platné uznesenie k návrhu skupiny poslancov na vydanie zákona o čiastočnom odškodnení vkladateľov do nebankových subjektov. Nesúhlas s poslancekým návrhom vyjadrila aj vláda a neodporúčala ho prijať ani Legislatívna rada vlády ani Ministerstvo financií SR. Až Krajský súd v Košiciach v roku 2019 rozhodol o definitívnom uspokojení veriteľov. Správcovi konkurznej podstaty BMG Invest sa podarilo v rámci speňaženia majetku spoločnosti získať viac ako 10,3 milióna €. Bývalí sporitelia spokojní zrejme neboli, späť totiž dostali len necelých 1,8 % z celkových vkladov.

Devín banka mala veľkú vládnu podporu, a tak dostala mandát na to, aby deblokovala ruský dlh. Vládna podpora bola viazaná na K. Martinku, ktorý neskôr stratil o svoj post v banke záujem a banka sa dostala do ťažkostí, lebo Ministerstvo financií jej po Martinkovom odchode prestalo uhrádzať sumy, ktoré požadovala ako províziu za deblokáciu dlhu a tvrdilo, že si banka voči rezortu financií neplnila povinnosti vyplývajúce zo zmluvy, ale potvrdilo aj to, že práve táto inštitúcia bude pokračovať v deblokáciách ruského dlhu. Po odchode Martinku nastúpil na post riaditeľa Kanis, ktorého vedenie nepredstavovalo normálnu bankovú činnosť. Za viac ako dva roky banka zvýšila objem vkladov od ľudí na dvadsaťnásobok. Riaditeľ Kanis to dokázal tak, že ponúkol klientom úroky, ktorých výške nedokázali odolať. Vklady od obyvateľstva banka kupovala tak draho, že vykazovala permanentnú stratu z finančných činností, a tak bolo zrejmé, že tento systém nemá dlhú životnosť. V roku 2001 Devín banka definitívne skrachovala. Po krachu banky sa zistilo, že až 82 % z úverov, ktoré banka poskytla, sú klasifikované tak, že ich dostali podnikateľské subjekty, ktoré ich neboli schopné splácať. Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry podal v júli 2015 návrh na obžalobu v trestnej veci Devín banky. Navrhol obžalovať Kanisa a spol. pre pokračovacie trestné činy sprenevery a úverového podvodu. V žalobe bolo uvedené, že ich konaním bola spôsobená škoda 30,93 milióna € a podvodným spôsobom bolo poskytnutých 25 úverov v úhrnnom objeme 88,4 milióna €.

V kauze Filip Rybanič sa jednalo o trestný čin ohrozenia obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva. Filip Rybanič ako zamestnanec Tatra banky si pozrel a zverejnil v médiách účty niektorých ministrov a podnikateľov, na základe čoho vyšetrovateľ NAKA naňho podal návrh na obvinenie z porušenia bankového tajomstva. Tento prípad môžeme vnímať aj ako politicky motivovaný akt, keďže osoba p. Rybaniča bola previazaná na opozičnú stranu. V snahe bojovať za spravodlivosť však došlo k závažnému porušeniu zákonov. Jediný, kto nakoniec pykal bol samotný Rybanič, ktorý vyviazol s podmienkou a zákazom pracovať v bankovom sektore.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] BAČOVÁ, M. *Základy bankovníctva*. Bratislava : EKONÓM, 2013. 164 s. ISBN 978-80-225-3586-1.
- [2] BELÁS, J. a kol. *Finanční trhy, bankovníctví, pojišťovnictví*. Žilina : GEORG, 2013. 594 s. ISBN 978-80-8154-024-0.
- [3] CVETKOVÁ, T. a kol. *Dejiny centrálného bankovníctva na Slovensku*. Bratislava : Národná banka Slovenska, 2013. 296 s. ISBN 978-80-8043-192-1.
- [4] HORBULÁK, Z. *Finančné dejiny Európy: História peňažníctva, bankovníctva a zdanenia*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015. 276 s. ISBN 978-80-8168-191-2.
- [5] LISÝ, J. a kol. *Ekonomía v novej ekonomike*. Bratislava : Iura Edition, 2005. 622 s. ISBN 978-80-8078-063-3.
- [6] PECEŇ, P. – MELIŠ, R. *Bankové právo záväzkové*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. 776 s. ISBN 978-80-8168-961-1.
- [7] POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. Praha : C. H. Beck. 2008. 716 s. ISBN 978-80-7179-462-7.
- [8] POLIDAR, V. *Management bank a bankovních obchodu*. Praha : Ekopress. 1999. 450 s. ISBN 978-80-8611-911-4.
- [9] REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha : Management Press. 2008. 627 s. ISBN 978-80-7261-32-1.
- [10] SEDLÁKOVÁ, S. – VALOVSKÁ, Z. *Základy bankovníctva a poisťovníctva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2013. 130 s. ISBN 978-80-8152-088-4.
- [11] SIDAK, M a kol. *Finančné právo*. Bratislava : C. H. Beck, 2012. 480 s. ISBN 978-80-89603-04-6.
- [12] SIDAK, M a kol. *Regulácia a dohľad nad činnosťou subjektov finančného trhu*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014. 238 s. ISBN 978-80-8168-125-7.
- [13] SIVÁK, R. – GERTLER, Ľ. – KOVÁČ, U. *Teória a politika rizika vo financiách a v bankovníctve*. Bratislava : Sprint 2, s. r. o., 2015. 443 s. ISBN 978-80-89710-19-5.
- [14] SIVÁK, R. a kol. *Riziko vo financiách a v bankovníctve*. Bratislava : SPRINT 2, s. r. o., 2018. 485 s. ISBN 978-80-89710-45-4.

[15] SYNEK, M. a kol. *Podniková ekonomika*. Praha : C. H. Beck. 2006. 475 s. ISBN 978-80-7179-892-4.

[16] ŠTARCHOŇ, P. *Bankový marketing: Princípy a špecifiká*. Praha : Wolters Kluwer, 2017. 120 s. ISBN 978-80-7552-948-0.

Internetové zdroje

[17] BLAHÚTOVÁ, S. *Využívanie systému na oznamovanie protispoločenskej činnosti, tzv. whistleblowingu môže prispieť k významnému zníženiu korupčných a iných rizík u zamestnávateľov* [online]. [cit. 12.02.2021]. Dostupné na internete :

<https://www.epravo.sk/top/clanky/vyuzivanie-systemu-na-oznamovanie-protispolocenskej-cinnosti-tzv-whistleblowingu-mze-prispiet-k-vyznamnemu-znizeniu-korupcnych-a-inych-rizik-u-zamestnavatelov-4732.html>

[18] ECB. *Banková únia* [online]. [cit. 21.04.2021]. Dostupné na internete :

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/bankingunion/html/index.sk.html>

[19] Ficek, Milan. *Sprenevera – trestný čin* [online]. [cit. 28.04.2021]. Dostupné na internete : <https://ficek.sk/sprenevera-trestny-cin-10>

[20] FOVSR. *Fond ochrany vkladov* [online]. [cit. 24.04.2021]. Dostupné na internete:

<https://www.fovsr.sk/sk/o-fonde-ochrany-vkladov/>

[21] JANČÍK, Ľ. *Horizont Slovakia, o. c. p., vrátil licenciu* [online]. [cit. 05.02.2021].

Dostupné na internete : <https://dennik.hnonline.sk/21008-horizont-slovakia-o-c-p-vratil-licenciu>

[22] JANÍKOVÁ, Z. *Po 17 rokoch sa dočkajú odškodnenia. Ľudia naleteli na vysoké úroky, do BMG Invest vložili životné úspory* [online]. [cit. 10.02.2021]. Dostupné na

internete : <https://regiony.zoznam.sk/po-17-rokoch-sa-dockaju-odskodnenia-ludia-naleteli-na-vysoke-uroky-do-bmg-invest-vlozili-zivotne-uspory/>

[23] MAKATURA, I. *Čo je to whistleblowing?* [online]. [cit. 15.02.2021]. Dostupné na

internete : <https://preventista.sk/info/co-je-to-whistleblowing/>

[24] NBS. *Dohľad* [online]. [cit. 22.04.2021]. Dostupné na internete:

<https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad>

- [25] NBS. *Európsky systém finančného dohľadu* [online]. [cit. 21.04.2021]. Dostupné na internete : <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/dohlad-eu/europsky-system-financneho-dohladu>
- [26] NBS. *Metodické usmernenie Národnej banky Slovenska, útvarov dohľadu nad finančným trhom z 29. apríla 2019 č. 3/2019* [online]. [cit. 13.02.2021]. Dostupné na internete : https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Legislativa/_Vestnik/MU_3_2019.pdf
- [27] NBS. *Obchodníci s cennými papiermi - základné informácie* [online]. [cit. 07.02.2021]. Dostupné na internete : <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/trh-cennych-papierov/obchodnici-s-cennymi-papiermi-zakladne-informacie>
- [28] NBS. *Priemerné úrokové miery vkladov v bankách* [online]. [cit. 09.02.2021]. Dostupné na internete : <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/financne-trhy/urokove-sadzby/priemerne-urokove-miery-vkladov-v-bankach>
- [29] NR SR. *Zákon o čiastočnom odškodnení vkladateľov do nebankových subjektov* [online]. [cit. 03.02.2021]. Dostupné na internete : <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=191378>
- [30] MITTAŠ, M. *Banka verzus nebankové subjekty. V čom je rozdiel?* [online]. [cit. 02.02.2021]. Dostupné na internete : <https://www.finreport.sk/banky-a-poistovne/banka-verzus-nebankove-subjekty-v-com-je-rozdiel/>
- [31] MVSR. *Prevenencia kriminality* [online]. [cit. 24.04.2021]. Dostupné na internete : <https://www.minv.sk/?prevencia-kriminality-5>
- [32] MVSR. *Štatistika kriminality v Slovenskej republike* [online]. [cit. 12.01.2021]. Dostupné na internete : <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>
- [33] MVSR. *Záverečná správa z národného hodnotenia rizika legalizácie príjmov z trestnej činnosti financovania terorizmu v podmienkach Slovenskej republiky* [online]. [cit. 14.01.2021]. Dostupné na internete : https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/fsj/SNV.pdf
- [34] ORAVEC, P. *Transpozícia CRR/CRD IV a národné oprávnenia* [online]. [cit. 23.04.2021]. Dostupné na internete : https://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2015/06-2015/02_biatec_15-6_Oravec.pdf

[35] PAYOUT. *Dokumenty KYC* [online]. [cit. 12.02.2021]. Dostupné na internete :
<https://payout.one/documentation/sk/KYCdokumenty.pdf>

[36] SITA. *Klienti nebankových subjektov nebudú odškodnení* [online]. In *Ekonomika SME* [cit. 03.02.2021]. Dostupné ma internete :
<https://ekonomika.sme.sk/c/2621531/klienti-nebankovych-subjektov-nebudu-odskodneni.html>

[37] ŠAMKO, P. *Rozsudok Krajského súdu v Bratislave v trestnej veci Filipa Rybaniča* [online]. [cit. 13.02.2021]. Dostupné na internete :
<http://www.pravnelisty.sk/rozhodnutia/a759-rozsudok-krajskeho-sudu-v-bratislave-v-trestnej-veci-filipa-rybanica>

[38] ÚRAD VLÁDY SR. *Čo je korupcia?* [online]. [cit. 39.04.2021]. Dostupné na internete : <https://www.vlada.gov.sk/co-je-korupcia/>

[39] ŽITŇANSKÝ, E. *BMG Invest, s.r.o., od pondelka ponúka klientom iba nádej, nie peniaze* [online]. [cit. 02.02.2021]. Dostupné na internete : <http://www.profini.sk/bmg-invest-s-r-o-od-pondelka-ponuka-klientom-iba-nadej-nie-peniaze/>